Nr 107.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående lönetursberäkning för vissa lärare; given Stockholms slott den 15 februari 1935.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts,
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Arthur Engberg.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 15 februari 1935.

Närvarande:
Statsministern Hansson, ministern för utrikes ärendena Sandler, statsråden Undén, Schlyter, Wigforss, Möller, Levinson, Vennerström, Leo, Engberg, Ekman, Sköld.

Departementschefen, statsrådet Engberg anför härefter:
Jag vill under denna punkt sammanföra ett antal frågor rörande lönetursberäkning för åtskilliga kategorier lärare.

1. Lönetursberäkning för svenska utlandslektorer.

Under punkt 22 av 1935 års tredje huvudtitel har ministern för utrikes ärendena vid anmälan av fråga om anslag till upplysningsverksamhet i utlandet angående Sverige förmält, att vissa överläggningar hållits rörande en förbättrad organisation för den utåtriktade upplysningstjänsten om lan-

det, därvid även framhävts behovet av en bättre ordning beträffande de svenska lektoraten i utlandet.

Det är givetvis även ur svensk synpunkt av stort intresse att få de svenska utlandslektoraten besatta med så väl kvalificerade innehavare som möjligt. I detta syfte torde vissa åtgärder från svenska statens sida böra vidtagas, ägnade dels att skapa garantier för att kompetenta kandidater anmälas för vederbörande utnämnande universitetsledningar, dels att göra lektoraten mera eftersökta förmedelst utfästande av ekonomiska och andra förmåner, vilka kunna tillförsäkras lektorerna efter deras återkomst till Sverige. Båda dessa slag av åtgärder bero i så måtto av varandra, som de förra — garantierna för ett lämpligt personval — böra vara en förutsättning för de senare — ekonomiska och andra förmåner.

Vid nyssberörda överläggningar togs i närmare betraktande jämväl vilka åtgärder, som sålunda skulle kunna vidtagas i sistnämnda hänseenden. Därvid framhölls till en början, att tillsättandet av ifrågavarande lektorer — som för närvarande i regel sker av vederbörande utländska universitetsmyndigheter efter inofficiella förslag eller privata förfrågningar i Sverige — borde i så måtto ställas under officiell svensk ledning och kontroll, att åt någon svensk myndighet bereddes inflytande vid kandidatnomineringen. Så vore fallet i de flesta länder. Givetvis kunde den förslagsgivande svenska myndigheten tänkas vara sammansatt på olika sätt, vilken fråga borde underkastas ytterligare prövning. Jag hänvisar till nyssberörda uttalande av ministern för utrikes ärendena.

Man framhöll emellertid vidare, att om sålunda vissa åtgärder komme till stånd, som garanterade ett ansvarigt svenskt förord åt eventuella lektorskandidater, det kunde tagas under övervägande vilka förmåner, som kunde från svensk sida utfästas för att göra lektoraten eftersträvansvärda för väl kvalificerade sökande. I första hand ansågs därvid av vikt att åtgärder vidtoges, som garanterade att en svensk utlandslektor, som efter en i regel 6-årig vistelse vid det utländska universitetet återvände till hemlandet, snarast kunde erhålla anställning som extralärare eller, därest han icke genomgått provår och önskade göra detta, utan dröjsmål finge hänvisning till provårskurs. Vidare borde en återvändande universitetslektor, som med gott vitsord fullgjort sin tjänst, såsom befordringsgrund till ordinarie lärartjänst i Sverige få tillgodoräkna sig tjänstgöringstiden vid det eller de utländska universitet, vid vilka han varit anställd såsom lektor. I sistnämnda avseende vore att märka, att Kungl. Maj:t i ett flertal fall tidigare lämnat dylikt medgivande, varför utfärdandet av en generell bestämmelse härom allenast innebure en kodifiering av gällande praxis.

Den måhända värdefullaste förmånen, framhölls det vidare, skulle tvivelsutan vara att låta den utländska universitetstjänstgöringen berättiga till lönetursberäkning efter förvärvande av svensk läroverkslärartjänst. Tillgodoräknande för lönetur av föregående tjänstgöring hade i princip an-

setts böra avse sådan tjänstgöring, förlagd till motsvarande eller likartade institutioner, vilken betraktades som likvärdig med den innehavda tjänsten och vilken ansåges skänka vederbörande erfarenhet och ökad förfarenhet vid fullgörande av denna. Man kunde med fog säga, att tjänstgöringen vid utländskt universitet skapade en ökad och värdefull erfarenhet för bestridande av svensk läroverkslärartjänst. För att undvika en generalisering och då förhållandena i avseende å tjänstgöring vid de utländska universiteten kunde vara varierande, borde bestämmanderätten läggas i Kungl. Maj:ts hand. Så vore ock fallet beträffande folkskollärare, som ägde rätt att efter Kungl. Maj:ts bestämmande i varje särskilt fall tillgodoräkna sig tjänstgöring vid statsunderstödd svensk skola i utlandet.

Då jag ansett mig i princip kunna till fullo ansluta mig till vad som sålunda ifrågasatts, har jag låtit inom ecklesiastikdepartementet uppgöra förslag till de författningsändringar och föreskrifter i övrigt, som kunna föranledas av ett realiserande av de framlagda önskemålen.

Av dessa förslag är emellertid allenast frågan om rätt för lärare, som tjänstgjort såsom universitetslektor i utlandet, att för erhållande av ålderstillägg tillgodoräkna sig nämnda tjänstgöring av beskaffenhet att böra underställas riksdagens prövning. Jag vill för närvarande inskränka mig till att beröra denna fråga. Därest det förslag jag har för avsikt att framlägga varder av riksdagen bifallet, torde jag sedermera få tillfälle att anmäla jämväl övriga ovanberörda spörsmål.

Det inom departementet uppgjorda förslaget angående lönetursrätt avser ändring i kungörelsen den 2 juni 1933 (nr 251) angående löne- och pensionsreglering för lärarpersonalen vid de allmänna läroverken och innebär, att lektor och adjunkt må äga att enligt de närmare villkor, som av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall bestämmas, för åtnjutande av ålderstillägg tillgodoräkna sig den tid han i egenskap av svensk lektor tjänstgjort vid utländskt universitet.

Över detta förslag hava infordrade utlåtanden avgivits den 14 januari 1935 av skolöverstyrelsen, den 17 januari 1935 av statskontoret samt — efter det humanistiska sektionerna vid universiteten i Uppsala och Lund yttrat sig — den 19 januari 1935 av universitetskanslersämbetet.

Skolöverstyrelsen har tillstyrkt förslaget, därvid överstyrelsen anfört bland annat följande:

Överstyrelsen finner det vara ett nationellt intresse, att lektorstjänsterna i svenska språket vid de utländska universiteten finge så väl kvalificerade innehavare som möjligt, och tillerkännande av lönetursrätt för tjänstgöring som sådan lektor skulle tvivelsutan vara en effektiv åtgärd för förverkligande av denna strävan. Även ur synpunkten av läroverkens undervisning vore åtgärden motiverad, då de erfarenheter, som under en dylik verksamhet inhämtades vid ett utländskt universitet, måste vara av stort

värde för fortsatt lärarverksamhet i Sverige. Alldeles särskilt gällde detta ifråga om lärare med undervisningsskyldighet i något främmande språk.

Statskontoret, som likaledes tillstyrkt förslaget, har i sitt utlåtande anfört bland annat följande:

Det torde vara otvivelaktigt att de svenska lektoraten utomlands vore av icke ringa betydelse för spridandet av kännedom i utlandet om Sverige och svensk kultur. Det måste därför vara ett allmänt intresse att bereda innehavarna av ifrågavarande tjänster sådana förmåner, att verkligt kvalificerade personer kunde påräknas för dylika anställningar. Den föreslagna rätten att tillgodoräkna tjänstgöring å sådan befattning för åtnjutande av ålderstillägg skulle säkerligen väsentligen underlätta rekryteringen å dessa tjänster. Vid sådant förhållande och då frågan icke vore av större statsfinansiell betydelse, ville statskontoret icke göra erinran emot den föreslagna författningsändringen, mot vars formulering ämbetsverket icke funnit anledning till anmärkning.

Slutligen hava jämväl de *humanistiska sektionerna* och *universitetskanslern* tillstyrkt förslaget.

Under åberopande av det ovan anförda och under framhållande, att den ifrågasatta lönetursrätten bör avse ej endast ämneslärare vid allmänt läroverk utan även motsvarande lärare vid högre lärarinneseminariet och rikets folkskoleseminarier — vilka lärarkategorier alltid plägat vara likställda beträffande avlöningsförmåner och lönetursberäkning — hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att lektor och adjunkt vid allmänt läroverk, högre lärarinneseminariet och statens folkskoleseminarier må äga att enligt de närmare villkor, som av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall bestämmas, för åtnjutande av ålderstillägg tillgodoräkna sig den tid han i egenskap av svensk lektor tjänstgjort vid utländskt universitet.

2. Lönetursrätt oaktat avbrott i tjänstgöringen.

De grundläggande bestämmelserna ifråga om rätt för befattningshavare inom den oreglerade civila statsförvaltningen att för ålderstillägg i ordinarie befattning tillgodoräkna föregående icke-ordinarie anställningstid finnas meddelade i kungörelsen den 15 juni 1922 (nr 373) med ändrade bestämmelser angående ålderstillägg för civila befattningshavare i statens tjänst. I § 1 av nämnda kungörelse föreskrives, att om den, som från icke-ordinarie befattning vinner befordran till ordinarie tjänst, innehar sådan befattning i statens tjänst, som i avseende på tjänstgöringens art och omfattning finnes svara mot, vara jämförbar med eller högre än den ifrågavarande ordinarie tjänsten, må för bestämmande av hans rätt till ålderstillägg vid denna tjänst tillgodoräknas honom den tid utöver tre år, under

vilken han efter fyllda 18 år i en följd innehaft dylik anställning. Vid sådant tillgodoräknande tages icke hänsyn till del av kalenderkvartal.

För de statsanställda lärarnas vidkommande hava emellertid sedermera genom kungörelsen den 28 juli 1932 (nr 379) om ändring i vissa delar av ovannämnda kungörelse en del kompletterande lönetursbestämmelser utfärdats. Rörande tillkomsten av dessa specialbestämmelser torde i detta sammanhang böra erinras om följande.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 19 oktober 1931 hemställde *skolöverstyrelsen* om utfärdande av sådana föreskrifter, att ordinarie lärare vid statens undervisningsanstalter finge vid bestämmande av rätt till ålderstillägg tillgodoräknas den tid utöver tre år, varunder han efter fyllda 18 år innehaft sådan icke-ordinarie anställning, som i avseende å tjänstgöringens art och omfattning funnes svara mot, vara jämförbar med eller högre än den ifrågavarande ordinarie befattningen. Vid sådant tillgodoräknande borde för läroanstalten i fråga gällande läsår beräknas lika med ett år och läsetermin lika med ett halvt år, varvid dock hänsyn icke borde tagas till termin, under vilken tjänstgöringen icke omfattat minst tre månader. Till närmare utveckling av de skäl, som föranlett denna framställning, framhöll överstyrelsen i huvudsak följande:

Bestämmelserna i 1 mom. av 1922 års kungörelse torde hava erhållit sin nuvarande lydelse mindre med tanke på i statens tjänst anställda lärare än på vissa andra civila befattningshavare; detta syntes vara anledningen till att de beredde svårigheter och verkade ojämnt vid tillämpningen på lärare vid olika slag av statliga läroanstalter. Redan det i kungörelsen använda ordet anställning — »den tid utöver tre år, under vilken han efter fyllda 18 år i en följd innehaft dylik anställning» — vore ägnat att i fråga om här förevarande kategori av befattningshavare i det givna sammanhanget verka förvirrande. Icke-ordinarie befattningshavare inom det statliga undervisningsväsendet vore nämligen anställda tillsvidare under termin eller läsår, och med terminens respektive läsårets slut upphörde anställningen. Då följaktligen alltid sommarferierna och under vissa förhållanden jämväl julferierna bildade avbrott i anställningen och för en tid upphävde denna, skulle någon sådan anställning i följd, som enligt kungörelsen finge i förevarande syfte tillgodoräknas, aldrig kunna uppkomma för hithörande kategori befattningshavare.

Emellertid måste enligt överstyrelsens mening en befattningshavare anses vara anställd vid de allmänna läroverken, så länge han innehade förordnande såsom lärare vid allmänt läroverk eller anmälde sig till och erhölle fortsatt sådant förordnande, utan att därvid det faktiska entledigande från förordnandet, som inträdde vid sjukdom eller semester (ferier) eller avannan tillfällig anledning, konstituerade avbrott i själva anställningen. Överstyrelsen hade sålunda aldrig hyst någon tvekan om författningens tillämplighet på anställning såsom vikarierande eller extra lärare vid samma eller olika läroverk under flera år i följd fram till tillträdet av den ordinarie befattningen, då icke annat avbrott förelegat än semester (ferier) mellan två förordnanden eller av sjukdom eller annan anledning föranlett kortare entledigande under tiden för anställningen.

Överstyrelsen framhölle vidare, att det särskilt vore bestämmelsen, att anställningen skulle hava innehafts *i en följd,* som vore ägnad att vålla svårigheter vid den praktiska tillämpningen. Till belysande av detta förhållande åberopade överstyrelsen sådana förekommande avbrott i anställningen, som förorsakats av genomgående av provår, tjänstgöring vid enskild läroanstalt eller ledighet för studier åsyftande ett höjande av befattningshavarens teoretiska kompetens för lärarkallet. Att bestämmelserna skulle få en sådan verkan, att tjänstetid före dylikt avbrott skulle gå helt förlorad vid lönetursberäkningen, syntes överstyrelsen icke hava varit av statsmakterna avsett. De hade icke heller tidigare vid den praktiska tillämpningen tolkats så bokstavligt, som angivits. Emellertid hade överstyrelsen blivit alltmera tveksam, huruvida bestämmelsernas ordalag verkligen medgåve den friare tolkning, som tidigare tillämpats, och vid behandlingen av de vid årsskiftet 1930—1931 inkomna ansökningarna om ålderstillägg hade överstyrelsen funnit sig böra övergå till en tillämpning, som hade ett mera otvetydigt stöd i bestämmelsernas ordalydelse. Överstyrelsens beslut hade sedermera blivit av fem sökande, som erhållit avslag på sin hemställan, överklagat hos kammarrätten, som dock ej funnit skäl göra ändring i beslutet. Då emellertid överstyrelsen funne denna tillämpning av bestämmelserna verka ojämnt och orättvist och vara till skada för undervisningsväsendet, ansåge sig överstyrelsen böra hos Kungl. Maj:t hemställa om åtgärders vidtagande för att vid sidan av bestämmelserna i 1922 års kungörelse (nr 373) en tilläggsbestämmelse måtte komma till stånd med avseende på de särskilda förhållandena inom undervisningsväsendet.

Över skolöverstyrelsens berörda framställning avgav *statskontoret* utlåtande den 12 november 1931. Enligt ämbetsverkets mening låge det närmast till hands att beträffande sådana avbrott i lärarnas tjänstgöring i statens tjänst, vilka föranletts av vissa av de utav överstyrelsen i dess skrivelse särskilt omnämnda, för undervisningsväsendet egenartade anledningar föreskriva, att de icke skulle utesluta rätt till tillgodoräkning i löneturshänseende av dessförinnan fullgjord tjänstgöring. Härvid syntes i främsta rummet genomgång av provår kunna komma i fråga. Ämbetsverket ansåge några betänkligheter av principiell art ej heller kunna anföras mot ett medgivande, att statligt anställda lärare icke behövde gå miste om redan intjänta lönetursår enbart på den grund, att de därefter innehaft anställning vid enskild eller kommunal läroanstalt. Däremot fann sig statskontoret icke kunna förorda, att ifrågasatta undantagsbestämmelser utsträcktes till att avse ledighet för studier.

Vid anmälan inför Kungl. Maj:t den 22 januari 1932 av skolöverstyrelsens framställning yttrade min företrädare i statsrådsämbetet, bland annat, att han ansåge en ändring av gällande bestämmelser vara beträffande lärare vid de statliga läroanstalterna av behovet synnerligen påkallad, därvid han funne de av skolöverstyrelsen framställda önskemålen böra i huvudsak tillmötesgås. I likhet med statskontoret ansåge han dock, att endast vissa skäl för avbrott i tjänstgöringen borde godkännas. Främst förordade han härvid, att lärare finge åberopa genomgående av provår

eller tjänstgöring vid enskild eller kommunal läroanstalt. Med hänsyn till den vikt, som borde läggas däråå, att en lärare, som avlagt teologie eller filosofie licentiatexamen och vilken önskade genom avläggande av disputationsprov avsluta sin studiegång och förvärva full lektorskompetens, icke därigenom skulle gå förlustig en eventuellt förut intjänad lönetursrätt, föresloge han härutöver, att avbrott, varom nu vore fråga, även finge intill högst ett år förorsakas av studier för avläggande av disputationsprov, varvid dock förutsattes, att disputationsprovet under avbrottsåret verkligen avlagts.

I enlighet härmed och på departementschefens hemställan avlät Kungl. Maj:t proposition i ämnet till 1932 års riksdag (nr 52). Motionsvis väcktes i samband härmed förslag, att för ifrågavarande lärare sådant avbrott i tjänstgöringen intill högst ett år, som föranletts av studier, vilka åsyftat att höja lärarkompetensen — och sålunda icke allenast avläggande av disputationsprov — icke skulle utesluta rätt att för erhållande av ålderstillägg tillgodoräkna dessförinnan fullgjord statlig tjänstgöringstid. Sedan *allmänna civilförvaltningens lönenämnd* anbefallts att till riksdagens statsutskott avgiva yttrande över motionen, framhöll nämnden i utlåtande den 15 april 1932, att vägande motiv syntes kunna anföras för att så till vida tillmötesgå motionärens yrkande, att avbrott i tjänstgöringen intill högst ett år, varunder vederbörande avlagt teologie eller filosofie licentiatexamen, eller, efter förut genomgången sådan examen, avlagt disputationsprov, icke måtte utgöra hinder för befattningshavaren att i lönehänseende föra sig till godo dessförinnan fullgjord tjänstgöring i statens tjänst. Riksdagens beslut blev emellertid i allt väsentligt i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (riksdagens skrivelse nr 347).

I överensstämmelse med riksdagens beslut utfärdades härefter de nya bestämmelserna genom ovanberörda kungörelse nr 379 i form av tillägg — betecknade med mom. 5 och 6 — till 1922 års kungörelse. Ifrågavarande moment äro av följande lydelse:

»5. För lärare vid statens under skolöverstyrelsens inseende ställda läroanstalter må sådant avbrott i tjänstgöringen, som föranletts av genomgående av provår eller tjänstgöring vid under överstyrelsens inseende ställd enskild eller kommunal läroanstalt, icke utesluta rätt att för erhållande av ålderstillägg tillgodoräkna dessförinnan fullgjord tjänstgöring i statens tjänst.

6. För lärare vid statens under skolöverstyrelsens inseende ställda läroanstalter, vilken avlagt teologie eller filosofie licentiatexamen, må sådant avbrott i tjänstgöringen intill högst ett år, varunder han avlagt disputationsprov, icke utesluta rätt att för erhållande av ålderstillägg tillgodoräkna dessförinnan fullgjord tjänstgöring i statens tjänst.»

Enligt i kungörelsen intaget promulgationsstadgande skola bestämmelserna i mom. 5 äga tillämpning från och med den 1 juli 1932, dock att, vad angår beräkning av tid för ålderstillägg, så skall anses, som om bestämmelsen varit gällande från och med den 1 juli 1922. Bestämmelsen i mom. 6 skall däremot äga tillämpning först från och med den 1 januari 1933.

Genom de ovan refererade bestämmelserna hava statsmakterna sålunda beaktat de speciella förhållanden, som råda på undervisningsväsendets område, i det att avbrott i den statliga tjänstgöringen av de slag, som ovan berörts, icke utesluter rätt att tillgodoräkna dessförinnan fullgjord sådan tjänstgöring. Däremot föranleda fortvarande avbrott av andra orsaker förlust av dylik rätt. Såsom exempel i detta hänseende vill jag i detta sammanhang särskilt framhålla avbrott på grund av studier i andra fall än som avses i ovannämnda mom. 6, eller avbrott till följd av att nytt lärarförordnande icke erhållits i omedelbar följd med ett tidigare.

Hos Kungl. Maj:t föreligga nu ett antal framställningar, däri sökandena hemställa att uppkomna avbrott i deras statliga lärartjänstgöring, som föranletts av någon av två sistnämnda orsaker, icke måtte utgöra hinder att för ålderstillägg tillgodoräkna dessförinnan fullgjord tjänstgöring.

Jag vill i det följande först ingå på de framställningar, som avse lönetursberäkning oaktat

a) avbrott i tjänstgöring på grund av studier.

Inledningsvis tillåter jag mig därvid erinra att såväl 1933 som 1934 års riksdagar haft till behandling ärenden av liknande beskaffenhet. År 1932 anhöll sålunda adjunkten vid högre allmänna läroverket i Gävle F. V. Arfwidsson, att han, som under vårterminen 1929 åtnjutit partiell tjänstledighet såsom extralärare för avläggande av filosofie licentiatexamen, måtte för erhållande av ålderstillägg tillgodoräkna sig före nämnda termin fullgjord tjänstgöring såsom icke-ordinarie lärare i statens tjänst. Vidare gjordes en liknande framställning av adjunkten vid Vasa realskola i Stockholm A. B. E. Rosén, som för bevistande av en för filosofie licentiatexamen i ämnet zoologi obligatorisk kurs i embryologi åtnjutit tjänstledighet under tiden den 3 mars—den 15 april 1930 från förordnande såsom extra ordinarie lektor vid folkskoleseminariet i Linköping. Såväl Arfwidsson som Rosén framhöllo i sina ansökningar, att vid tiden för deras ledighet tjänstledigheter av ifrågavarande art icke brukat räknas såsom avbrott i tjänstgöring. Över framställningarna avgåvos utlåtanden av skolöverstyrelsen, statskontoret och lönenämnden.

I propositioner nr 117 och 203 föreslog härefter Kungl. Maj:t 1933 års riksdag medgiva, beträffande Arfwidsson, att den omständigheten, att han vårterminen 1929 tjänstgjort såsom timlärare med partiell tjänstgöring, samt beträffande Rosén, att den omständigheten, att han vårterminen 1930 åtnjutit tjänstledighet från sitt förordnande såsom vikarierande lektor under tiden den 3 mars—den 15 april 1930 för idkande av studier, icke måtte utesluta rätt för dem att för erhållande av ålderstillägg tillgodoräkna före berörda ledigheter fullgjord tjänstgöring i statens tjänst. Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag blevo av riksdagen bifallna. Jag hänvisar härom till riksdagens skrivelser nr 202 och 203.

För 1934 års riksdag förelade Kungl. Maj:t sedermera ytterligare ett liknande ärende. Adjunkten vid högre allmänna läroverket i Landskrona E. B. Wendin hade under läsåret 1923—1924 vid sidan av sina studier haft partiell tjänstgöring vid enskild under skolöverstyrelsens inseende stående läroanstalt och hemställde om rätt att för uppflyttning i högre lönegrad få tillgodoräkna sig före nämnda läsår fullgjord tjänstgöring i statens tjänst.

Sedan myndigheterna under åberopande av de tidigare liknande fallen tillstyrkt åtgärders vidtagande i anledning av framställningen, förelade Kungl. Maj:t i proposition nr 85 1934 års riksdag förslag av enahanda innebörd som beträffande Arfwidsson. Detta förslag biföll riksdagen. Jag hänvisar härom till riksdagens skrivelse nr 105.

Jag övergår härefter till de nu föreliggande framställningarna.

Adjunkten vid samrealskolan i Söderhamn *Otto Albin Henriksson* — som under läsåret 1928—1929 för studier åtnjutit tjänstledighet såsom extra ordinarie lärare — har anhållit, att nämnda omständighet icke måtte utgöra hinder för honom att för erhållande av ålderstillägg tillgodoräkna före ledigheten fullgjord statstjänstgöring. Till stöd för ansökningen har Henriksson åberopat, att han, då han erhållit ledigheten, icke vetat, att detta skulle medföra förlust av lönetur. Bestämmelserna om lönetur hade vid nämnda tid av skolöverstyrelsen tolkats på det sätt, att ledigheten icke medförde någon förlust i berörda avseende.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, *att* Henriksson — med avbrott allenast för genomgående av provår och fullgörande av värnplikt — tjänstgjort såsom icke-ordinarie lärare vid statliga skolor under tiden från och med höstterminen 1912 till och med vårterminen 1918, *att* han varit amanuens i riksförsäkringsanstalten under tiden den 15 juli 1918—den 28 april 1922, *samt att* han därefter och intill dess han den 1 oktober 1932 tillträtt sin adjunktsbefattning tjänstgjort vid statliga eller kommunala skolor, dock med ovannämnda avbrott för studier under läsåret 1928—1929. Tjänstgöringen vid kommunala skolor hade omfattat sammanlagt ett år eller läsåret 1922—1923.

Adjunkten vid samrealskolan i Ängelholm *Nils Peter Olsson* — som under vårterminen 1926 varit tjänstledig för bedrivande av studier — har hemställt, att Kungl. Maj:t måtte utverka medgivande, att nämnda omständighet icke måtte utgöra hinder, att han för ålderstillägg måtte få tillgodoräkna dessförinnan fullgjord tjänstgöring vid statens läroverk. Till stöd för framställningen har Olsson åberopat i huvudsak enahanda förhållande som Henriksson.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Olsson från och med vårterminen 1917 intill dess han den 1 april 1931 tillträtt sin adjunktsbefattning tjänstgjort såsom icke-ordinarie ämneslärare vid statliga läroverk, dock med ovannämnda avbrott för studier under vårterminen 1926.

Över Henrikssons och Olssons ansökningar har *skolöverstyrelsen* avgivit utlåtanden den 13 februari 1934.

Beträffande *Henriksson* har överstyrelsen därvid erinrat, att han vid sin utnämning till adjunkt innehaft förordnande såsom extra ordinarie lärare i en följd under endast 3 år 3 månader, varför han vid sin nuvarande tjänst kunde tillgodoräkna sig allenast 3 månader. Han hade också alltsedan sin utnämning till adjunkt i denna egenskap åtnjutit avlöning allenast i första lönegraden.

Vad beträffade sökandens anställning hos riksförsäkringsanstalten funne överstyrelsen denna icke vara av den art, att densamma kunde tillgodoräknas honom i förevarande avseende, varav tillika följde, att den tjänstring som extra ordinarie lärare vid allmänt läroverk, vilken till tiden föreginge hans anställning i nämnda anstalt, icke borde komma i betraktande vid bestämmandet av hans placering i lönegrad. Icke heller sökandens tjänstgöring vid allmänt läroverk under tiden april 1922 till slutet av vårterminen samma år torde kunna tillgodoräknas honom, enär den blott utgjort en del av ett kalenderkvartal och den därefter följande läroverkstjänstgöringen börjat först höstterminen 1923.

Från och med sistnämnda tidpunkt hade sökanden emellertid bestritt tjänstgöring av den art och omfattning, som kunde anses svara mot hans nuvarande tjänst som adjunkt, med undantag av läsåret 1928—1929, då han varit tjänstledig för studier.

I anslutning till vad överstyrelsen anfört i skrivelse den 7 oktober 1933 angående ansökan av adjunkten B. Wendin om viss lönetursrätt funne överstyrelsen skäl föreligga för att Henriksson borde få tillgodoräkna sig jämväl den före studieavbrottet 1928—1929 i en följd liggande tjänstgöringen, d. v. s. läsåren 1923—1928, detta så mycket mer, som sökanden dessförinnan i statens tjänst utfört liknande eller annat arbete under sammanlagt 9 år, vilket icke under några förhållanden torde kunna tillgodoräknas honom för erhållande av ålderstillägg såsom adjunkt. Den omständigheten, att sökanden vid sitt studieavbrott icke heller varit medveten om de följder, som avbrottet skulle medföra i lönetursavseende, syntes också vara en anledning till ett särskilt medgivande i föreliggande fall.

Därest sökandens ansökan skulle på ovan angivet sätt kunna bifallas, torde riksdagens samtycke böra inhämtas.

Vid bifall till ansökan borde sökanden kunna tillgodoföras sammanlagt (8 år 3 månader — 3 år =) 5 år 3 månader, motsvarande ett ålderstillägg.

Beträffande *Olsson* har överstyrelsen i sitt utlåtande till en början framhållit, att därest endast den tid finge tillgodoräknas sökanden, som låge efter studieavbrottet, kunde sammanlagt endast 4 år 9 månader med avdrag av 3 år, alltså 1 år 9 månader tillgodoföras honom. Därest han åter tillerkändes rätt att i förevarande sammanhang räkna hela sin extra ordinarie tjänstgöring, bleve motsvarande antal lönetursår (13 år 9 månader — 3 år =) 10 år 9 månader.

Av skäl, som sökanden anfört och som av överstyrelsen vid ett par tidigare fall av samma slag blivit anförda, funne överstyrelsen det i hög grad obilligt, att sökanden skulle gå förlustig i det närmaste två ålderstillägg endast av den anledningen, att han avbrutit sin tjänstgöring under en termin för att genom vetenskapliga studier höja sin reella kompetens för lärar-

kallet och utan att han vid tidpunkten för avbrottet hade någon kännedom om de ogynnsamma konsekvenser i lönetursavseende, som eventuellt kunde inträda med anledning därav och med hänsyn till ordalydelsen av hithörande lönetursbestämmelser.

Överstyrelsen funne sålunda samma skäl föreligga att i förevarande fall inhämta riksdagens medgivande till en för sökanden fördelaktigare lönetursberäkning, som överstyrelsen föreslagit beträffande Wendin och som föranlett 1933 års riksdag att medgiva adjunkterna Arfwidsson och Rosén att tillgodoräkna vissa tjänstår i och för erhållande av ålderstillägg utan hinder av visst angivet avbrott i deras tjänstgöring. Då Olsson emellertid icke syntes böra för tiden före den 1 juli 1932 komma i åtnjutande av avlöning i högre lönegrad än den, vartill då gällande bestämmelser berättigade, syntes en hänvisning böra göras till bestämmelserna i kungörelsen den 28 juli 1932 (nr 379).

I särskilda utlåtanden den 24 februari 1934 har statskontoret avstyrkt ifrågavarande ansökningar, därvid ämbetsverket åberopat de konsekvenser, ett bifall till ansökningarna skulle kunna medföra.

I ärendet har vidare *allmänna civilförvaltningens lönenämnd* den 13 juni 1934 utlåtit sig. Lönenämnden har därvid — efter att hava redogjort för den tidigare tillämpningen av 1922 års kungörelse samt tillkomsten av de ändrade bestämmelserna av år 1932 — anfört huvudsakligen följande:

Lönenämnden hade förut haft att yttra sig över liknande ansökningar som de nu föreliggande. Nämnden åsyftade i detta hänseende de av adjunkterna Arfwidsson, Rosén och Wendin gjorda framställningarna, som föranlett propositioner till riksdagen. Med hänsyn till vissa i dessa lönetursärenden föreliggande särskilda omständigheter hade lönenämnden ansett sig kunna tillstyrka medgivande för ifrågavarande lärare att i lönetursbänseende tillgodoföra sig före avbrottet fullgjord tjänstgöring. Vidkommande åter de nu remitterade framställningarna från adjunkterna Henriksson och Olsson hade det synts lönenämnden, som om några omständigheter av motsvarande art knappast vore för handen. Att märka vore ock, att de studier, för vilkas bedrivande de tre förstnämnda lärarna åtnjutit ledighet, lett till avläggande av fullständig högre examen, något som däremot icke — såvitt av remisshandlingarna framginge — varit fallet i fråga om de två sistnämnda.

Emellertid hade sökandena Henriksson och Olsson till stöd för sina framställningar anfört, att de vid den tidpunkt, då de sökt och erhållit tjänstledighet för studier, icke varit medvetna om de konsekvenser i avseende å rätten till ålderstillägg, som ledigheten sedermera kommit att medföra för dem. Såsom framginge av vad i det föregående anförts hade nämligen sökandenas ledigheter för studier infallit under den tid, då skolöverstyrelsen ännu tillämpat den här ovan omnämnda friare tolkningen av föreskrifterna i 1 mom. av 1922 års kungörelse. Även skolöverstyrelsen hade i sina utlåtanden över ansökningarna ansett nämnda omständighet utgöra en anledning att tillmötesgå sökandenas yrkanden. Lönenämnden måste också för sin del finna, att det av sökandena sålunda anförda motivet för ett tillmötesgående av deras yrkanden onekligen förtjänade beaktande. Därest ansökningarna av detta skäl bifölles, skulle dock detta, så vitt lönenämnden kunde bedöma, få till följd, att ansökningar av liknande art från

andra statsanställda lärare, vilka i likhet med sökandena erhållit tjänstledighet för studier, medan ännu överstyrelsen tillämpade nyss omförmälda friare tolkning av lönetursbestämmelserna, svårligen läte sig avvisa. I betraktande härav hade lönenämnden förehaft till övervägande frågan, huruvida icke skäl kunde anses föreligga för Kungl. Maj:t att hos riksdagen utverka generellt bemyndigande att övergångsvis medgiva sådan statsanställd ordinarie lärare, vilken före ingången av år 1931, eventuellt före ikraftträdandet av förberörda kungörelse 1932: 379, åtnjutit ledighet för studier, rätt att utan hinder av det genom ledigheten uppkomna avbrottet i anställningen få för ålderstillägg tillgodoräkna sin före avbrottet fullgjorda tjänstgöring i statens tjänst, i den mån sådan tjänstgöring må hava varit av likvärdig beskaffenhet med tjänstgöring i den ordinarie befattningen.

Lönenämnden hade ansett sig böra, innan nämnden toge definitiv ställning till denna fråga, inhämta skolöverstyrelsens uppfattning i saken, och hade nämnden för sådant ändamål i skrivelse till överstyrelsen anhållit om ett uttalande, huruvida enligt överstyrelsens mening den av nämnden sålunda ifrågasatta åtgärden från Kungl. Maj:ts sida kunde anses lämplig ävensom av förhållandena påkallad med hänsyn till frekvensen av förekomna ledigheter för studier under den tidsperiod, varom här vore fråga. Till svar härå hade nämnden fått mottaga en den 16 maj 1934 dagtecknad skrivelse i ämnet.

I berörda skrivelse hade överstyrelsen förklarat sig vidhålla sin i utlåtandena över adjunkterna Henrikssons och Olssons ansökningar framförda mening, att i fråga om nämnda lärare en särskild framställning till riksdagen för utverkande av förbättrad lönetursrätt åt dem vore motiverad. Emellertid hade överstyrelsen uttalat, att överstyrelsen i likhet med lönenämnden funne det i olika avseenden vara en bättre anordning, om en möjligast generell lösning av nu förevarande fråga kunde vinnas. Enligt överstyrelsens mening borde härvid den utväg, som i sådant syfte av nämnden anvisats, vara framkomlig. Överstyrelsen funne det sålunda befogat med hänsyn till föreliggande omständigheter, att en bestämmelse i angiven riktning endast erhölle karaktären av en övergångsanordning och begränsades till att avse personer, som åtnjutit ledighet i och för studier under den tid, då de med hänsyn till överstyrelsens tillämpning av lönetursbestämmelserna icke varit medvetna om de konsekvenser, som ett sådant avbrott i tjänstgöringen skulle medföra. Övergångstiden syntes överstyrelsen böra utsträckas till den 1 juli 1932, d. v. s. den tidpunkt, från vilken särskilda bestämmelser angående avbrott i sådan anställning, varom här vore fråga, trädde i kraft. Överstyrelsen hade visserligen tillämpat den strängare tolkningen av bestämmelserna redan från och med december 1930, men överstyrelsens beslut hade därvid i vissa fall överklagats och icke blivit av kammarrätten fastställda förr än den 30 september 1931. Även med hänsyn härtill syntes följande budgetårs början, d. v. s. den 1 juli 1932, vara en lämplig tidpunkt såsom gräns framåt för tillgodoräknande av sådana lönetursår, varom här vore fråga. I anslutning härtill hade överstyrelsen föreslagit en ny tilläggsbestämmelse till kungörelsen 1922: 373 — betecknad såsom mom. 7 — av följande lydelse:

»7. För lärare vid statens under skolöverstyrelsens inseende ställda läroanstalter må sådant avbrott i tjänstgöringen, som föranletts av ledighet för studier, därest ledigheten åtnjutits under tiden före den 1 juli 1932,

icke utesluta rätt att för erhållande av ålderstillägg tillgodoräkna dessförinnan fullgjord tjänstgöring i statens tjänst.

Vid tillgodoförande av lönetursår enligt detta moment skall så anses, som om bestämmelsen fått tillämpas från och med den 1 juli 1932.»

Vid det förnyade övervägande, som lönenämnden efter mottagandet av skolöverstyrelsens skrivelse ägnat frågan om medgivande av särskild lönetursrätt åt sådana statsanställda lärare, vilka åtnjutit ledighet för studier under den tid, då de med hänsyn till överstyrelsens tillämpning av lönetursbestämmelserna icke varit medvetna om de på grund av avbrottet i tjänstgöringen uppstående konsekvenserna, begärt och erhållit ledighet för studier, hade nämnden funnit sig böra hos Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte ingå till riksdagen med förslag i ämnet. I fråga om det materiella innehållet i ett sådant förslag anslöte sig lönenämnden till den av skolöverstyrelsen uttalade meningen, att det ifrågasatta medgivandet borde avse sådana lärare, vilkas ledighet för studier infallit före den 1 juli 1932. Avbrott i anställningen på grund av studier, som förekommit intill den 1 juli 1932, borde sålunda icke få utesluta rätt för vederbörande att för ålderstillägg tillgodoräkna före avbrottet fullgjord tjänstgöring i statens tjänst. Vidare borde i enlighet med skolöverstyrelsens förslag och i anslutning till vad som redan i kungörelsen 1932: 379 stadgats i fråga om tillämpningen av bestämmelsen i 5 mom. det nya medgivandet få tillämpas retroaktivt från och med den 1 juli 1932. I anslutning likaledes till bestämmelserna i nyssnämnda kungörelse borde förutsättningen för medgivandets tillämpning vara, att avbrott, varom här vore fråga, icke uppgår till mer än ett år.

Den av nämnden nu ifrågasatta åtgärden kunde givetvis, såsom skolöverstyrelsen avsett, genomföras på det sätt, att till kungörelsen 1922: 373 fogades ett nytt tillägg av det innehåll, som nyss angivits. Emellertid syntes även det ovan antydningsvis angivna tillvägagångssättet kunna med fördel anlitas. I sådant hänseende ville lönenämnden erinra, hurusom Kungl. Maj:t på därom framställt förslag erhållit bemyndigande av 1932 års riksdag (skrivelse nr 172) att utan hinder av bestämmelserna i gällande avlöningsreglementen för ordinarie tjänstemän inom den nyreglerade civila statsförvaltningen, i fall av den art, som i statsrådsprotokollet över finansärenden den 26 februari 1932 omförmälts, och i enlighet med de däri angivna grunderna besluta om placering i löneklass vid befordran från icke-ordinarie till ordinarie tjänst. Genom att Kungl. Maj:t på liknande sätt av riksdagen bemyndigades att från fall till fall besluta även i här ifrågavarande lönetursfrågor, skulle någon ytterligare komplettering av gällande lönetursbestämmelser icke bliva erforderlig. Såsom skolöverstyrelsen framhållit, funnes grundad anledning antaga, att det ifrågasatta nya medgivandet skulle komma att gälla allenast ett mindre antal fall liksom ock att dess betydelse i statsfinansiellt avseende skulle bliva skäligen ringa. Med hänsyn härtill och då det här i varje fall vore fråga om en anordning av ren övergångskaraktär, skulle lönenämnden för sin del vilja förorda, att det sist nämnda tillvägagångssättet valdes.

Under förutsättning alltså att Kungl. Maj:t funne skäl hos riksdagen utverka bemyndigande att medgiva särskild lönetursrätt åt de lärare, vilka i likhet med sökandena Henriksson och Olsson åtnjutit ledighet för studier före den 1 juli 1932, torde sökandenas förevarande framställningar böra av Kungl. Maj:t upptagas till prövning, efter det riksdagen härutinnan fattat sitt beslut.

Slutligen har *statskontoret* den 26 september 1934 avgivit förnyat utlåtande i ärendet, därvid ämbetsverket med hänsyn till vad lönenämnden anfört ansett sig icke böra motsätta sig, att framställning i enlighet med nämndens förslag gjordes till riksdagen.

Departementschefen.

Såsom framgår av det förut sagda gäller för närvarande, att om tjänstgöringen som extralärare avbrytes för studier, vilka icke efter ett år resultera i disputationsprovs avläggande, ett sådant avbrott medför, att tidigare fullgjord statstjänstgöring icke må tillgodoräknas i lönetursavseende.

I några tidigare fall, för vilka jag förut redogjort, har emellertid ett tillämpande av denna regel ansetts medföra så obilliga konsekvenser, att riksdagens medgivande inhämtats, att jämväl sådan tjänstgöring fått tillgodoräknas, vilken fullgjorts för avbrott för studier utan att disputationsprov avlagts. Jag hänvisar härom till den ovan lämnade redogörelsen för behandlingen av adjunkterna Arfwidssons, Roséns och Wendins framställningar och erinrar allenast om, att i samtliga tre fallen speciella omständigheter förelegat, som ansetts motivera ett avsteg från de generella bestämmelserna.

Jämväl beträffande de nu föreliggande framställningarna från adjunkterna Henriksson och Olsson måste enligt mitt förmenande särskilda omständigheter anses föreligga. Vid den tidpunkt, då de sökte och erhöllo tjänstledighet för studier, hade de nämligen icke varit medvetna om de konsekvenser, som ledigheten sedermera visat sig medföra. Sökandenas ledigheter för studier inföllo nämligen under den tid, då överstyrelsen ännu tillämpade den förut omnämnda friare tolkningen av bestämmelserna i 1922 års kungörelse. De saknade sålunda anledning räkna med att de genom att erhålla ledighet för fullföljande av studierna skulle gå miste om rätt till en del tjänstår. I likhet med de hörda myndigheterna finner jag det av sökandena sålunda anförda motivet förtjäna beaktande.

Såsom lönenämnden framhållit, torde emellertid ett bifall till dessa ansökningar få till följd, att ansökningar av liknande art från andra statsanställda lärare, vilka erhållit tjänstledighet för studier medan ännu överstyrelsen tillämpade nyss omförmälda friare tolkning av lönetursbestämmelserna, svårligen låta sig avvisa. Skäl synas mig därför föreligga för en övergångsanordning, av den karaktär, som lönenämnden föreslagit. I enlighet härmed skulle alltså av riksdagen utverkas ett generellt bemyndigande att medgiva sådan statsanställd lärare, vilken före den 1 juli 1932, d. v. s. den dag då 1932 års kungörelse trätt i kraft, åtnjutit ledighet för studier, rätt att utan hinder av det genom ledigheten uppkomna avbrottet i anställningen få för ålderstillägg tillgodoräkna sin före avbrottet fullgjorda tjänstgöring i statens tjänst, i den mån sådan tjänstgöring må hava varit av likvärdig beskaffenhet med tjänstgöring i den ordinarie befattningen. Ett dylikt avbrott synes, liksom det redan medgivna avbrottet för dispu-

tationsprov, icke böra få uppgå till mer än ett år. Detta förslag synes så mycket mera befogat som, enligt vad framhållits i handlingarna, det är anledning antaga, att det ifrågasatta medgivandet skall komma att gälla allenast ett mindre antal fall liksom ock att dess betydelse i statsfinansiellt hänseende skall bliva skäligen ringa.

Innan jag gör någon hemställan i anledning av det nu anförda, vill jag till behandling upptaga vissa framställningar, som avse lönetursberäkning oaktat

b) avbrott i tjänstgöring på grund av att förordnande icke erhållits i omedelbar följd med ett tidigare.

Ifrågavarande framställningar äro gjorda av adjunkterna vid högre allmänna läroverken i Luleå Ivan Viking Holmgren, vid högre allmänna läroverket i Skara Enoch Ljunggren samt vid Katarina realskola i Stockholm Tor Alfred Harry Alm.

Sedan adjunkterna Holmgren och Ljunggren hos skolöverstyrelsen gjort framställningar angående sin lönegradsplacering, har överstyrelsen, med särskilda skrivelser den 13 januari 1934 överlämnat dessa ärenden till Kungl. Maj:t.

Beträffande *adjunkten Holmgren* inhämtas av handlingarna,

att han innehaft icke-ordinarie anställning vid högre allmänt läroverk under tiden från och med vårterminen 1923 intill dess han den 1 augusti 1931 tillträtt sin adjunktsbefattning, dock med undantag för tiden från och med höstterminens början till den 3 september 1928, för vilken tid något förordnande icke erhållits.

Skolöverstyrelsen har ifråga om Holmgren anfört bland annat följande:

Den svårighet, som uppkommit vid beräkningen av Holmgrens lönetursberättigande extra ordinarie anställning, sammanhängde med den omständigheten, att sökanden icke erhållit förordnande för höstterminen 1928 förrän från och med den 3 september, ehuru höstterminen hade börjat den 20 augusti med inträdes- och flyttningsprövningar. Under terminens 14 första dagar hade sökanden sålunda ingen anställning. Därest sökanden under loppet av ett läsår varit entledigad från sin tjänstgöring under samma tidrymd, torde det hava varit utan betydelse i förevarande avseende, enär det i så fall icke hade kunnat på samma sätt anses som ett avbrott i anställningen. Genom att infalla vid terminens början och utan att sökanden erhållit förordnande för hela terminen, kunde det emellertid ifrågasättas, om icke här förelåge just ett sådant avbrott i anställningen, att kontinuiteten mellan de föregående 5 $^1/_2$ årens tjänstgöring och den följande tjänstgöringen hade brutits och följaktligen nämnda 5 $^1/_2$ år borde gå för sökanden förlorade i lönetursavseende. I motiveringen till Kungl. Maj:ts proposition den 14 mars 1922 (nr 217), som resulterade i utfärdandet av 1922 års kungörelse (nr 373) med ändrade bestämmelser angående ålderstillägg för civila befattningshavare i statens tjänst återfunnes nämligen följande av riksdagen utan erinran lämnade uttalande: »På sätt löne-

nämnden framhållit, är det utan vidare klart, att med den av nämnden föreslagna formuleringen varje uppehåll i själva anställningen föranleder, att det ifrågavarande villkoret brister. Däremot saknas i författningen direkt bestämmelse om hur förhållandet skall bedömas, när uppehåll i tjänstgöringen ägt rum, utan att detta föranlett avbrott i anställningen.»

Överstyrelsen hade emellertid känt sig tveksam, huruvida ett avbrott av den kortvarighet, som det förevarande ägt, då det betingats av omständigheter, över vilka den förordnade icke kunnat råda, verkligen skulle behöva anses bryta kontinuiteten. Enligt vedertagen praxis bortsåges från avbrott i tjänstgöringen på högst 14 dagar under tiden för ett förordnande. Det syntes dock rimligt, att ett fall av förevarande art icke bedömdes så mycket hårdare, att avbrottstiden icke blott avdroges utan till och med upphävde rätten att tillgodoräkna förut intjänade löneturår.

Därest sökanden finge för ålderstillägg tillgodoräkna hela sin extra ordinarie tjänstgöring, skulle han i denna egenskap kunna åberopa sammanlagt nära 8 år 4 månader och, med inräknande av juli månad 1931, nära 8 år 5 månader med avdrag av 3 år, alltså nära 5 år 5 månader. Han skulle alltså vara berättigad att åtnjuta avlöning i andra lönegraden från och med den 1 januari 1932.

Därest avbrott i anställningen skulle anses föreligga under tiden 20 augusti—2 september 1928, komme den extra ordinarie tjänstgöring, sökanden finge åberopa, icke att uppgå till 3 år, varför sökanden icke kunde tillgodoräkna någon sådan tjänstgöring. I så fall torde han kunna beräkna uppflyttning i andra lönegraden tidigast från och med den 1 januari 1937.

På grund av det anförda har överstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärder för att sökanden måtte tillerkännas rätt att i och för erhållande av ålderstillägg såsom adjunkt tillgodoräkna sig den tid utöver 3 år, varunder han under tiden vårterminen 1923—vårterminen 1931 varit anställd såsom extra ordinarie lärare utan hinder av avbrott i anställningen under tiden början av höstterminen 1928—2 september 1928.

Beträffande *adjunkten Ljunggren* inhämtas av handlingarna,

att han tjänstgjort såsom icke-ordinarie lärare vid högre allmänt läroverk från och med vårterminen 1921 till och med höstterminen 1924. Efter att hava genomgått provår under vårterminen 1925, erhöll han nytt förordnande som icke-ordinarie lärare vid högre allmänt läroverk först från och med den 1 september 1925 samt har sedermera oavbrutet innehaft dylik anställning till dess han den 1 oktober 1933 tillträtt sin adjunktsbefattning.

Skolöverstyrelsen har under hänvisning till sin ovannämnda skrivelse beträffande adjunkten Holmgren anfört bland annat följande:

Vid utgången av år 1933 hade Ljunggren (med frånräknande av tiden 1 januari—31 augusti 1925) en sammanlagd tjänstgöring av 12 år 4 månader och efter avdrag av 3 år skulle han av denna tjänstgöring för uppflyttning i högre lönegrad såsom adjunkt vid förstnämnda tidpunkt fått tillgodoräkna 9 år 4 månader, därest icke det ifrågakomna avbrottet från och med början av höstterminen till den 1 september 1925 skulle medföra förlust av tidigare intjänade löneturår.

Läsåret vid högre allmänna läroverket i Lund hade höstterminen 1925 börjat med inträdes- och flyttningsprövningar den 18 augusti (den egentliga undervisningen vid läroverket hade tagit sin början först den 27 augusti efter föregående dag förrättat upprop). Anledningen till att sökanden först från och med den 1 september förordnats till vikarierande adjunkt vid läroverket hade varit, att lektorn vid läroverket K. Enghoff avgått med pension med utgången av augusti 1925; till vikarie å den efter Enghoff lediga lektorstjänsten hade förordnats adjunkten G. Blidberg och till vikarie å den senares adjunktstjänst sökanden Ljunggren. Vid denna tid hade överstyrelsen ännu icke börjat tillämpa den strängare tolkning av avbrottsbestämmelserna, som sedermera genom utslag av kammarrätten stadfästs, varför sökanden icke vid denna tid kunnat förutse, att ett kortare avbrott vid höstterminens början skulle kunna medföra förlust av tidigare intjänade 4 lönetursår.

På grund av det anförda har överstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärder för att sökanden måtte tillerkännas rätt att i och för erhållande av ålderstillägg såsom adjunkt tillgodoräkna sig den tid utöver 3 år, varunder han under tiden vårterminen 1921—30 september 1933 varit anställd såsom extra ordinarie lärare, utan hinder av avbrott i anställning under tiden början av höstterminen—31 augusti 1925.

I utlåtanden den 13 februari 1934 har *statskontoret* uttalat, att ovannämnda två framställningar syntes lämna exempel på de knappast försvarbara konsekvenser, vartill vissa av nuvarande avlöningsbestämmelser ledde. Önskvärt vore för den skull, att dessa bestämmelser bleve reviderade. I avvaktan härpå hade ämbetsverket intet att erinra mot förslag till riksdagen om bifall till framställningarna.

Lönenämnden har i sitt ovanberörda utlåtande den 13 juni 1934 i detta sammanhang anfört bland annat följande:

Lönenämnden, som i förevarande ärenden haft samråd med en representant för skolöverstyrelsen, hade därvid inhämtat, att enligt av skolöverstyrelsen numera följd praxis sådant avbrott om högst 14 dagar av vad anledning det än vore, vilket infölle *under tiden för ett förordnande,* icke föranledde, att tjänstetiden dessförinnan bortfölle vid lönetursberäkningen. Ej heller avbrott av längre varaktighet än nyss nämnts uteslöte rätt att tillgodoräkna dessförinnan fullgjord tjänstgöring, därest nämligen avbrottet vore föranlett av sjukdom. I sistnämnda fall avdroges emellertid sjukledigheten från tillgodoräknandetiden.

I de nu omhandlade fallen hade de förekomna korta avbrotten i tjänstgöringen uppstått därigenom, att nytt förordnande icke omedelbart följt på ett redan tilländalupet förordnande. De svårigheter, som på grund härav uppkommit vid lönetursberäkningen, vore enligt nämndens mening mindre att hänföra till avfattningen av gällande lönetursbestämmelser än till den säregna anställningsform, som tillämpades i fråga om de statsanställda icke-ordinarie lärarna, i det att såsom i det föregående anförts förordnande utfärdades endast för en lästermin eller ett läsår i sänder och att icke-ordinarie lärare, som icke omedelbart erhölle förnyat förordnande, ansågs såsom entledigad under mellantiden.

Då lönenämnden funne det knappast vara med billighet överensstämmande, att ett så kort avbrott i tjänstgöringen som de i skolöverstyrelsens föreliggande framställningar omhandlade skulle kunna föranleda ett uteslutande vid lönetursberäkningen av en måhända mångårig tjänstgöring dessförinnan, ansåge lönenämnden, att en lösning närmast borde sökas i en ändring av den för de icke-ordinarie lärarna tillämpade anställningsformen.

För den händelse något förslag icke skulle komma att föreläggas 1935 års riksdag, som vore ägnat att avhjälpa de missförhållanden i lönetursavseende, som onekligen framträtt beträffande adjunkterna Holmgren och Ljunggren, ansåge lönenämnden, att framställning borde göras till samma års riksdag om särskild lönetursrätt för de befattningshavare, varom fråga vore. Under nu angivna förutsättning finge lönenämnden fördenskull hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå 1935 års riksdag medgiva, att den omständigheten, att adjunkten Holmgren under höstterminen 1928 icke tillträtt förordnande såsom vikarierande adjunkt förrän den 3 september, samt den omständigheten, att adjunkten Ljunggren under höstterminen 1925 icke tillträtt enahanda förordnande förrän den 1 september, icke skulle utesluta rätt för ifrågavarande lärare att för erhållande av ålderstillägg tillgodoräkna sådan tjänstgöring i statens tjänst, som fullgjorts före det till följd av nämnda omständigheter uppkomna avbrottet i deras anställning.

Adjunkten Alm slutligen har i skrivelse till Kungl. Maj:t anhållit, att det avbrott i hans tjänstgöring, som föranletts därav, att han från vårterminens början år 1915 till den 1 februari samma år icke innehaft något lärarförordnande, icke måtte utesluta rätt för honom att för erhållande av ålderstillägg tillgodoräkna sig dessförinnan fullgjord tjänstgöring i statens tjänst.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Alm från och med vårterminen 1912 till och med höstterminen 1913 tjänstgjort vid högre allmänna läroverk samt under år 1914 genomgått provår. Från och med den 1 februari 1915 hade han utan avbrott fullgjort tjänstgöring i statliga eller kommunala skolor, intill dess han den 1 december 1930 tillträtt sin adjunktsbefattning.

I utlåtande den 7 december 1934 har *skolöverstyrelsen* anfört bland annat följande:

Efter genomgång av provår under kalenderåret 1914 hade sökanden erhållit anställning som vikarie för tjänstledig lärare vid högre allmänna läroverket i Norrköping från och med den 1 februari 1915. På grund därav, att förordnande icke kunnat erhållas av sökanden från vårterminens början, hade sålunda för honom under januari månad uppstått ett avbrott i anställningen, vilket syntes vara av beskaffenhet att medföra förlust av lönetursrätt för dessförinnan bestridd tjänstgöring.

Ehuru det vore en jämförelsevis kort tid, som genom det ifrågavarande avbrottet gått förlorad för sökanden, funne överstyrelsen dock vissa skäl av ömmande natur föreligga, som motiverade ett bifall till framställningen. Överstyrelsen ville därvid särskilt fästa uppmärksamheten vid det förhållandet, att av de sammanlagt 17 år 11 månader, under vilka sökanden be-

stritt lärartjänstgöring före sin utnämning till ordinarie tjänst, sökanden under 8 år innehaft extra ordinarie anställning vid kommunalt gymnasium eller kommunal mellanskola. Dessa år kunde sålunda enligt nu gällande bestämmelser icke under några förhållanden tillgodoräknas honom för erhållande av ålderstillägg såsom adjunkt. Därest även den före det ovannämnda avbrottet liggande tjänstgöringen såsom extra ordinarie lärare i statens tjänst bortfölle vid beräkningen av intjänade lönetursår, komme endast 7 år 10 månader med avdrag av 3 år, alltså 4 år 10 månader att kunna tillgodoföras honom. Därest han åter finge tillgodoräkna sig den före avbrottet liggande tiden, skulle detta innebära, att ytterligare 2 år — eventuellt 2 år 1 månad, därest entledigande för sjukdom 30 september — höstterminen 1911 icke ansåges utgöra hinder för tillgodoräknande av tjänstgöring höstterminen 1911—29 september 1911 — finge tillgodoföras sökanden. Med hänsyn till ovan anförda förhållanden och det ifrågavarande anställningsavbrottets kortvarighet och karaktär funne överstyrelsen ett särskilt medgivande vara av billighetsskäl starkt motiverat.

På grund av vad sålunda anförts har överstyrelsen hemställt, det Kungl. Maj:t täcktes utverka riksdagens medgivande, att den omständigheten, att Alm under vårterminen 1915 icke erhållit förordnande under januari månad, icke må utesluta rätt för honom att — med tillämpning i vederbörliga delar av de i kungörelsen den 28 juli 1932 (nr 279) angivna grunder — för erhållande av ålderstillägg såsom adjunkt räkna sig till godo sin före sagda tid fullgjorda tjänstgöring i statens tjänst.

Statskontoret slutligen har i utlåtande den 5 januari 1935 — under åberopande av vad ämbetsverket i ovanberörda utlåtanden av den 13 februari 1934 anfört beträffande adjunkterna Holmgrens och Ljunggrens lönetursberäkning — uttalat att, därest åtgärder icke komme att vidtagas till ett generellt reglerande av rätten till lönetur i fall av nu ifrågavarande art, ämbetsverket icke hade något att erinra mot att framställning gjordes till riksdagen i överensstämmelse med skolöverstyrelsens i ärendet gjorda hemställan.

Departementschefen.

Lönenämnden har berört frågan om en ändring i anställningsformen för extralärare i syfte att undvika, att ett så kort avbrott, som i föreliggande fall är fråga, skulle föranleda uteslutande vid lönetursberäkning av tidigare tjänstgöring. Jag vill i detta avseende erinra därom, att spörsmålet om ändring i anställningsformen för extralärare för närvarande är föremål för närmare utredning. Först när resultatet av densamma föreligger, torde frågan om en generell lösning av hithörande spörsmål kunna upptagas till prövning. I avbidan härå vill jag i likhet med myndigheterna och lönenämnden förorda, att framställning göres hos riksdagen att de under förevarande punkt omnämnda tre extralärarna, utan hinder av de förekomna avbrotten i tjänstgöringen, måtte för erhållande av ålderstillägg få tillgodoräkna dessförinnan fullgjord statlig tjänstgöring.

Under åberopande av det sålunda anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att, utan hinder av föreskrifterna i kungörelsen den 15 juni 1922 (nr 373) med ändrade bestämmelser angående ålderstillägg för civila befattningshavare i statens tjänst, medgiva sådan lärare vid statens under skolöverstyrelsens inseende ställda läroanstalter, vilken före den 1 juli 1932 åtnjutit tjänstledighet under högst ett år för studier, rätt att oaktat det sålunda genom ledigheten uppkomna avbrottet i anställningen för ålderstillägg tillgodoräkna sin före avbrottet fullgjorda tjänstgöring i statens tjänst, i den mån densamma varit av beskaffenhet att eljest hava fått för ändamålet tillgodoräknas honom; skolande vad sålunda föreslås äga tillämpning från och med den 1 juli 1932;

dels ock medgiva, att den omständigheten, att adjunkten vid högre allmänna läroverket i Luleå Ivan Viking Holmgren, adjunkten vid högre allmänna läroverket i Skara Enoch Ljunggren samt adjunkten vid Katarina realskola i Stockholm Tor Alfred Harry Alm icke kunnat beredas lärarförordnanden, Holmgren och Ljunggren under tiden från och med höstterminens början till den 3 september 1928, respektive den 1 september 1925 samt Alm under tiden från och med vårterminens början till den 1 februari 1915, icke må utesluta rätt för dem att — med tillämpning i vederbörliga delar av de i kungörelsen den 28 juli 1932 (nr 379) angivna grunder — för erhållande av ålderstillägg räkna sig tillgodo sådan tjänstgöring i statens tjänst, som fullgjorts före omförmälda avbrott i deras anställning.

3. Rätt att för lönetur tillgodoräkna tjänstgöring vid kommunala skolor.

I samband med sitt beslut angående omorganisation av det högre skolväsendet anhöll 1927 års riksdag, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning i fråga om rätt för statsanställd lärare att för åtnjutande av ålderstillägg tillgodoräkna sig den tid han kunde hava tjänstgjort som lärare vid statsunderstödd kommunal eller enskild läroanstalt, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde giva anledning. Den 18 juni 1927 anbefallde Kungl. Maj:t härefter skolöverstyrelsen att till Kungl. Maj:t inkomma med utredning och förslag i ämnet.

Innan överstyrelsen hunnit fullgöra det sålunda givna uppdraget, erhöll emellertid 1928 års lönekommitté till uppgift att uppgöra förslag till ny löneregler ing för befattningshavare vid undervisningsväsendet, varvid även berörda spörsmål kom under övervägande. Det av lönekommittén sedermera framlagda löneregleringsförslaget upptog bestämmelser, som skulle lösa frågan. Förslaget har ännu icke föranlett någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Efter vad jag inhämtat, har emellertid skolöverstyrelsen numera igångsatt den tidigare anbefallda utredningen, vilken beräknas vara slutförd under loppet av år 1935.

Hos Kungl. Maj:t föreligger ett antal framställningar om rätt att för ålderstillägg tillgodoräkna tjänstgöring vid kommunala och enskilda skolor. Sålunda hava adjunkten vid högre allmänna läroverket för flickor i Malmö N. A. Ericsson, vilken tidigare tjänstgjort som kommunalt anställd och avlönad extra lärare vid Eksjö realskola och kommunala gymnasium, adjunkten vid högre allmänna läroverket i Linköping Eleonore Karolina Bruno, vilken innehaft anställning bland annat såsom föreståndarinna vid Karlshamns elementarläroverk för flickor, samt adjunkten vid samrealskolan i Eslöv J. I. Kjellberg, vilken varit ordinarie ämneslärare vid förutvarande kommunala mellanskolan i Gudmundrå, hemställt att för ifrågavarande ändamål få tillgodoräkna omförmälda ej statliga tjänstgöringar.

Över ifrågavarande framställningar hava yttranden avgivits av vederbörande myndigheter, därvid statskontoret och allmänna civilförvaltningens lönenämnd hemställt, att desamma icke måtte föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Då ett bifall till desamma skulle kunna innebära ett föregripande av det beslut, som kunde komma att fattas i anledning av förberörda utredning, anser jag mig böra biträda den av statskontoret och lönenämnden i frågan hävdade uppfattningen.

Emellertid föreligger ytterligare en framställning, vilken jag anser på grund av förefintliga särskilda omständigheter redan nu böra och kunna upptagas till prövning.

Adjunkten vid samrealskolan i Vadstena, numera vid högre allmänna läroverket för gossar i Hälsingborg Joel Wulff Fürstenberg anhöll sålunda år 1928 hos Kungl. Maj:t att för uppflyttning i högre lönegrad få tillgodoräkna fullgjord tjänstgöring under läsåren 1922—1925 som kommunalt avlönad icke-ordinarie ämneslärare vid högre allmänna läroverket i Ystad.

I sin berörda ansökning anförde Fürstenberg i huvudsak följande:

I juni 1922 hade han från läroverkets rektor skriftligen erhållit erbjudande om anställning »som e. o. lärare i modersmålet och tyska vid högre allmänna läroverket i Ystad». Detta erbjudande hade han antagit. Han hade då ingen kännedom om förhållandena vid läroverket och visste sålunda icke, att detta bland annat omfattade ett kommunalt gymnasium. Detta hade blivit honom bekant först vid höstterminens början, och först vid löneutbetalningen omkring den 1 september hade han konstaterat, att han stod uppförd å kommunens stat. Eftersom han varken erbjudits eller antagit ett sådant förordnande, hade han trott, att detta varit en rent praktisk anordning från rektors sida, och icke funnit anledning att grubbla över saken, ej heller att söka bort från läroverket vid detta och följande läsårs slut. Förordnandet hade förnyats två gånger, utan att han av någon erhållit upplysning om sakens verkliga läge. Tjänstgöringen hade hela tiden varit förlagd till *realskolan*, alltså till *statens* läroverk, vilket naturligtvis stärkt honom i uppfattningen, att »på kommunens stat» endast varit en anord-

ning av praktisk natur. Först i samband med en pensioneringsfråga på hösten 1924 hade det blivit bekant för de kommunalanställda e. o. lärarna — och, som det förefallit även för rektor och skolans övriga lärare — hurudan den verkliga arten av deras anställning vore.

I över ansökningen avgivet yttrande anförde *rektor* vid högre allmänna läroverket i Ystad i huvudsak följande:

Vid ifrågavarande tid hade rektor ansett, att anställning vid Ystad kommunala latingymnasium medfört samma rättigheter som anställning vid rikets allmänna läroverk. När Fürstenberg sommaren 1922 erbjudits anställning vid läroverket hade rektor således ansett det vara likgiltigt för honom, om han anställdes med avlöning av statsverket eller med avlöning av kommunen. Det vore därför ej omöjligt, att Fürstenberg först vid läsårets början underrättats om att han förordnats såsom extralärare vid det kommunala gymnasiet. Samtidigt härmed hade rektor meddelat denne, att rektor ansåge honom hava samma rättigheter som om han varit anställd i statens tjänst. Fürstenberg hade därför icke haft anledning misstänka, att allt icke varit välbeställt.

Även om sålunda Fürstenberg vetat, att han varit anställd som lärare vid det kommunala gymnasiet, vore det lika visst, att han ända till mitten av höstterminen 1924 varit förvissad om att han räknade löneturår och tjänstår för pension på samma sätt, som om han varit anställd vid ett allmänt läroverk.

I utlåtande den 13 december 1928 uttalade *skolöverstyrelsen,* under åberopande av rektors yttrande, att starka billighetsskäl talade för bifall till Fürstenbergs framställning, samt hemställde att Kungl. Maj:t måtte vidtaga erforderliga åtgärder för att Fürstenberg måtte för erhållande av ålderstillägg få tillgodoräkna sig läsåren 1922—1925, under vilken tid han innehaft anställning som ordinarie lärare å kommunens stat vid högre allmänna läroverket i Ystad.

Jämväl *statskontoret* ansåg i utlåtande den 18 februari 1929, att starka billighetsskäl talade för bifall till framställningen, för vilket dock riksdagens medgivande vore erforderligt. På av statskontoret i dess utlåtande gjord hemställan överlämnades emellertid handlingarna i ärendet till 1928 års lönekommitté för att tagas i övervägande vid avgivande av det betänkande, kommitténs utredningsarbete kunde föranleda.

Fürstenberg har nu till Kungl. Maj:t inkommit med förnyad framställning i ämnet.

Skolöverstyrelsen har i utlåtande den 6 november 1933 åberopat vad överstyrelsen anfört i förenämnda utlåtande den 13 december 1928 över sökandens då gjorda framställning.

I utlåtande den 6 december 1933 har vidare *statskontoret* anfört bland annat följande:

Ämbetsverket vidhölle sin i förberörda utlåtande den 18 februari 1929 uttalade uppfattning, och då det torde vara ovisst när 1928 års lönekom-

mittés förslag till lönereglering för lärarna med däri uttalade synpunkter på hithörande frågor kunde tänkas bliva föremål för Kungl. Maj:ts och riksdagens prövning, syntes det statskontoret med billigheten överensstämmande, att förevarande framställning redan nu upptoges till avgörande. I anslutning härtill och med hänsyn till de särskilda omständigheter sökanden anfört som skäl för bifall till densamma, hemställde statskontoret, att Kungl. Maj:t måtte utverka riksdagens medgivande om rätt för honom att för uppflyttning i lönegrad tillgodoräkna den tid, varunder han å kommunens stat tjänstgjort vid högre allmänna läroverket i Ystad.

Slutligen har *allmänna civilförvaltningens lönenämnd* i utlåtande den 19 januari 1935 anfört i huvudsak följande:

Sökanden hade under sin ifrågavarande anställningstid visserligen åtnjutit avlöning av kommunens medel men haft sin tjänstgöring uteslutande förlagd till realskolan, d. v. s. den statliga delen av läroverket. Om ock sålunda sökanden formellt sett innehaft anställning å kommunens stat, hade dock hans tjänstgöringsförhållanden vid läroverket i realiteten varit helt likartade med de statligt anställda lärarnas. Med hänsyn härtill och till de särskilda omständigheter i övrigt, som sökanden åberopat till stöd för sin framställning, ansåge sig lönenämnden böra i likhet med statskontoret hemställa, att Kungl. Maj:t måtte utverka riksdagens medgivande om rätt för sökanden att i lönehänseende räkna sig till godo nämnda anställningstid vid Ystads läroverk.

Departementschefen.

Såsom jag tidigare antytt, anser jag omständigheterna i det föreliggande ärendet vara av den beskaffenhet, att ett ställningstagande till framställningen redan nu icke kan anses föregripa skolöverstyrelsens utredning på förevarande område. I anslutning till vad myndigheterna anfört och tillstyrkt hemställer jag förty, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att adjunkten vid högre allmänna läroverket för gossar i Hälsingborg Joel Wulff Fürstenberg må för uppflyttning i lönegrad tillgodoräkna den tid, varunder han å kommunens stat tjänstgjort såsom extra lärare vid högre allmänna läroverket i Ystad.

4. Rätt att för lönetursberäkning vid tekniskt läroverk tillgodoräkna docenttjänstgöring vid statsuniversiteten samt Stockholms och Göteborgs högskolor.

Enligt kungörelsen den 23 maj 1919 (nr 300) angående lönetursberäkning för docenter vid statsuniversiteten samt Stockholms och Göteborgs högskolor äga samtliga docenter inom teologiska och filosofiska fakulteterna vid universiteten i Uppsala och Lund ävensom samtliga docenter vid Stockholms och Göteborgs högskolor inom läroområde, motsvarande teologisk och filosofisk fakultet vid universiteten, att för åtnjutande av ålderstillägg såsom lärare vid allmänt läroverk, högre lärarinneseminariet

eller folkskoleseminarium räkna sig till godo den tid, dock ej utöver tre år, de vid något av nämnda universitet eller högskolor med nit och skicklighet deltagit i undervisningen. Såsom förutsättning för åtnjutande av berörda rätt gäller dock, att de genom avlagda examina och genomgånget provår vunnit behörighet till anställning vid nämnda läroanstalter ävensom att deras undervisning vid universiteten eller högskolorna varit av den omfattning, som är eller kunde varda bestämd i fråga om docentstipendiats undervisningsskyldighet vid universiteten.

Någon motsvarande bestämmelse om rätt för lärare vid tekniskt läroverk att för erhållande av ålderstillägg tillgodoräkna föregående docenttjänstgöring finnes icke meddelad.

Hos Kungl. Maj:t har nu lektorn vid tekniska elementarskolan i Norrköping Karl Olof Josephson — som under tiden den 4 november 1925—den 1 september 1932 innehaft förordnande som docent och därjämte under större delen av nämnda tid även som laborator vid Stockholms högskola — hemställt, att han måtte förklaras berättigad att av sin omförmälda tjänstgöring såsom docent och laborator tillgodoräkna sig en tid av tre år för lönetursberäkning såsom lektor vid nämnda tekniska elementarskola.

Över Josephsons framställning hava utlåtanden avgivits den 23 december 1933 av skolöverstyrelsen, den 24 februari 1934 av statskontoret och den 6 april 1934 av allmänna civilförvaltningens lönenämnd.

Skolöverstyrelsen har i sitt utlåtande anfört, bland annat, att nu rådande olikhet ifråga om rätt till lönetur mellan docent, som övergår till allmänt läroverk, högre lärarinneseminariet eller folkskoleseminarium, och docent, som övergår i de tekniska läroverkens tjänst, icke syntes motiverad och ej heller torde vara av statsmakterna avsedd. Givet vore, att de skäl, som talade för beviljande av lönetur för docent efter befordran till lärare vid förstnämnda läroanstalter, borde äga giltighet även om vederbörande vunnit anställning vid tekniskt läroverk.

Även *statskontoret* har uttalat, att den rätt, som i nu ifrågavarande avseende skulle hava tillkommit sökanden, därest han förordnats såsom lektor vid allmänt läroverk, borde tillerkännas honom även såsom lektor vid tekniskt läroverk. På grund härav har statskontoret icke funnit något att erinra mot framställning till riksdagen, att Josephson måtte för ålderstillägg få tillgodoräkna fullgjord tjänstgöring såsom docent vid Stockholms högskola, i den mån lektor vid högre allmänt läroverk enligt gällande bestämmelser skulle för samma ändamål hava fått tillgodoräkna sig sådan tjänstgöring. Emellertid har statskontoret ytterligare anfört, att det syntes böra tagas under övervägande, att av riksdagen inhämta ett generellt medgivande, att lektor vid tekniskt läroverk i nu berört avseende måtte erhålla samma rätt till tillgodoräkning, som tillkomme lektor vid högre allmänt läroverk.

Allmänna civilförvaltningens lönenämnd slutligen har biträtt statskontorets nyssberörda uttalanden.

Departementschefen.

Lika med myndigheterna anser jag, att ordinarie lärare vid tekniskt läroverk, som tidigare fullgjort tjänstgöring såsom docent vid universiteten samt Stockholms och Göteborgs högskolor, bör i lönetursavseende — liksom beträffande avlöningsförmåner — hava samma ställning som en motsvarande lärare vid högre allmänt läroverk. Jag vill sålunda förorda, att framställning göres till riksdagen härom i enlighet med statskontorets av lönenämnden biträdda förslag.

Med prövning av den av Josephson gjorda framställningen torde vid sådant förhållande böra anstå i avvaktan på riksdagens beslut i ämnet.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen besluta,

att vad i kungörelsen den 23 maj 1919 angående lönetursberäkning för docenter vid statsuniversiteten samt Stockholms och Göteborgs högskolor föreskrivits beträffande lärare vid allmänt läroverk, högre lärarinneseminariet och folkskoleseminarium skall äga motsvarande tillämpning jämväl å lärare vid tekniskt läroverk.

5. Rätt för vissa småskollärarinnor att för lönetursberäkning tillgodoräkna tjänstgöring vid privatläroverk.

I samband med sitt beslut angående omorganisation av det högre skolväsendet uttalade 1927 års riksdag, att riksdagen förutsatte, att vederbörande kommuner skulle låta sig angeläget vara att, i den mån så vore möjligt, bereda sådana lärarinnor, som genom skolreformen förlorat sin anställning vid statsunderstött privatläroverks småskolavdelningar utan att därefter kunna erhålla något förvärvsarbete, anställning vid kommunens folkskoleväsen. (Riksdagens skrivelse nr 262, sid. 102.)

Sedan Kungl. Maj:t genom beslut den 14 juni 1929 anmodat skolöverstyrelsen att på lämpligt sätt fästa vederbörande kommunala skolmyndigheters uppmärksamhet på riksdagens berörda uttalande, utfärdade överstyrelsen cirkulär i ämnet den 7 oktober 1929 till folkskolestyrelserna i samtliga städer, i vilka funnos privatläroverk med förberedande klasser.

De sålunda vidtagna åtgärderna hava som bekant i åtskilliga fall lett till, att lärarinnor av ifrågavarande kategori erhållit anställning såsom extra ordinarie eller ordinarie småskollärarinnor vid folkskoleväsendet.

Då emellertid beträffande dessa lärarinnor sedermera det önskemålet gjorde sig gällande, att de bland annat för lönetursberäkning skulle få tillgodoräkna sin föregående tjänstgöring vid enskilt läroverks småskolavdelningar, framlade Kungl. Maj:t förslag härom i proposition nr 100 till 1932 års riksdag. Detta förslag godkändes i huvudsak av riksdagen (riksdagens skrivelse nr 107). Bestämmelser i ämnet utfärdades härefter i kungörelse den 29 april 1932 (nr 96).

I nämnda kungörelse har medgivits, att småskollärarinna, vilken eljest

kan komma i åtnjutande av ålderstillägg, må därest hon varit anställd vid statsunderstött privatläroverks förberedande klasser och blivit entledigad på grund av nämnda klassers avveckling i samband med genomförandet av den år 1927 beslutade omorganisationen av det högre skolväsendet, äga att för uppflyttning i högre lönegrad enligt de villkor, som av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall bestämmas tillgodoräkna sig av den tid, hon tjänstgjort vid statsunderstött privatläroverks förberedande klasser, så många lönetursår, utöver tre, som erfordras för att, bortsett från dyrtidstillägg, hennes löneförmåner såsom småskollärarinna ej komma att understiga summan av hennes kontanta löneförmåner vid frånträdandet av anställningen vid omförmälda förberedande klasser.

Hos Kungl. Maj:t föreligga nu framställningar från tre småskollärarinnor om rätt att av den tid, de tjänstgjort vid statsunderstödda privatläroverks förberedande klasser, för lönetur tillgodoräkna flera lönetursår än som kan medgivas enligt nyssnämnda författning. Gemensamt för framställningarna är, att dessa lärarinnor vid tidpunkten för frånträdandet av befattningarna vid respektive privatläroverk åtnjutit en avlöning, som med hänsyn till såväl minskat elevantal som läroverkets svaga ekonomi under då pågående avveckling varit starkt reducerad. De hava härigenom vid sina nya anställningar blivit placerade i lägre lönegrad än om de vid sistnämnda tid uppburit oreducerad avlöning.

Ordinarie småskollärarinnan vid Stockholms stads folkskolor *Estrid Gurli Maria Linder* har hemställt, att Kungl. Maj:t måtte medgiva henne rätt att för uppflyttning i högre lönegrad såsom småskollärarinna tillgodoräkna sig den tid hon tjänstgjort i förberedande klasser vid Brummerska skolan och Sofi Almquists samskola i Stockholm.

Skolöverstyrelsen har i utlåtande den 28 september 1934 anfört i huvudsak följande:

Linders tjänstgöring vid förberedande klasser vid nämnda flicklläroverk hade omfattat 2 läsår vid Brummerska skolan och över 17 läsår vid Sofi Almquists samskola eller sålunda tillhopa omkring 19 läsår.

Det sista år (läsåret 1932—1933), Linder tjänstgjort i privatläroverks förberedande klasser, nämligen vid Sofi Almquists samskola, hade hon åtnjutit en avlöning av allenast 2,600 kronor. Då hennes avlöning i egenskap av småskollärarinna, frånsett dyrtidstillägg, uppginge till 2,840 kronor 40 öre, åtnjöte hon alltså större avlöningsförmåner i sin nuvarande egenskap av småskollärarinna än dem hon åtnjutit vid tidpunkten för frånträdandet av befattningen som lärarinna i förberedande klasser vid nämnda läroverk. Vid sådant förhållande skulle hon enligt ovannämnda kungörelses ordalydelse icke kunna erhålla sådan lönetursrätt, som avsåges i kungörelsen. Den avlöning, som hon åtnjutit vid tidpunkten för frånträdandet av sin lärarinnebefattning vid Sofi Almquists samskola, hade emellertid varit synnerligen starkt reducerad med anledning av såväl minskat elevantal i skolans förberedande klasser som skolans svaga ekonomi under då pågående avveckling av de förberedande klasserna. Den normala avlöningen hade för Lin-

der under hennes långvariga tidigare tjänstgöring vid skolan varit väsentligen högre och hade läsåret 1930—1931 eller året närmast före lönereduceringens vidtagande utgjort 3,075 kronor. Det syntes överstyrelsen billigt, att sistnämnda belopp finge läggas till grund vid en jämförelse mellan avlöningen vid läroverket och avlöningen vid småskollärartjänsten. Skillnaden utgjorde 234 kronor 60 öre och Linder skulle vid bifall härtill för att icke lida någon löneminskning omedelbart komma i åtnjutande av två ålderstillägg till småskollärarinnelönen.

På grund av vad sålunda anförts har överstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte medgiva, att Estrid Gurli Maria Linder må äga att för uppflyttning i högre lönegrad såsom småskollärarinna tillgodoräkna sig tio år av den tid, hon tjänstgjort såsom lärarinna i förberedande klasser vid Brummerska skolan och Sofi Almquists samskola i Stockholm.

I likhet med överstyrelsen har *statskontoret* i utlåtande den 27 november 1934 funnit starka billighetsskäl tala för att Linder för uppflyttning i högre lönegrad måtte få tillgodoräkna sig tio år av sin föregående tjänstgöring vid privatläroverk. Det torde, har ämbetsverket sålunda anfört, icke kunna förnekas, att den lönereducering, hon måst vidkännas, varit föranledd av skolreformens genomförande. Med hänsyn emellertid till avfattningen av riksdagens beslut och av de i enlighet därmed utfärdade bestämmelserna i ämnet syntes framställningen icke utan riksdagens medgivande kunna bifallas.

Ordinarie småskollärarinnan vid Stockholms stads folkskolor *Ingeborg Laura Barbara Löfgren* har anhållit, att Kungl. Maj:t måtte medgiva henne rätt att för uppflyttning i högre lönegrad såsom småskollärarinna tillgodoräkna sig den tid, hon tjänstgjort i förberedande klasser vid Sofi Almquists samskola i Stockholm.

Skolöverstyrelsen har i utlåtande den 28 september 1934 anfört i huvudsak följande:

Löfgrens tjänstgöring vid Sofi Almquists samskola hade omfattat över 28 år.

Det sista år (läsåret 1932—1933), Löfgren tjänstgjort som lärarinna i förberedande klasser vid nämnda samskola, hade hon åtnjutit en avlöning av allenast 2,600 kronor. Då hennes avlöning i egenskap av småskollärarinna, frånsett dyrtidstillägg, uppginge till 2,840 kronor 40 öre, åtnjöte hon alltså större avlöning i sin nuvarande egenskap av småskollärarinna än den hon åtnjutit vid tidpunkten för frånträdandet av befattningen som lärarinna i förberedande klasser vid nämnda läroverk. Vid sådant förhållande skulle hon enligt omförmälda kungörelses ordalydelse icke kunna erhålla sådan lönetursrätt, som avsåges i kungörelsen. Av samma skäl som för Estrid Gurli Maria Linder hade emellertid den avlöning, som Löfgren åtnjutit vid tidpunkten för frånträdandet av sin lärarinnebefattning vid Sofi Almquists samskola, varit synnerligen starkt reducerad. Den normala avlöningen hade för Löfgren under hennes långa tidigare tjänstgöring vid skolan varit väsentligen högre och hade läsåret 1930—1931 eller året närmast före lönereduceringens vidtagande utgjort 2,910 kronor. Det syntes över-

styrelsen billigt, att sistnämnda belopp finge läggas till grund vid en jämförelse mellan avlöningen vid läroverket och avlöningen vid småskollärartjänsten. Skillnaden utgjorde 69 kronor 60 öre och Löfgren skulle vid bifall härtill för att icke lida någon löneminskning omedelbart komma i åtnjutande av ett ålderstillägg till småskollärarinnelönen.

På grund av vad sålunda anförts har överstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte medgiva, att Ingeborg Laura Barbara Löfgren må äga att för uppflyttning i högre lönegrad såsom småskollärarinna tillgodoräkna sig fem år av den tid, hon tjänstgjort såsom lärarinna i förberedande klasser vid Sofi Almquists samskola i Stockholm.

Statskontoret har i utlåtande den 27 november 1934 på de skäl, ämbetsverket anfört i sitt utlåtande i anledning av Estrid Gurli Maria Linders framställning, ansett skolöverstyrelsens i ärendet gjorda hemställan svårligen kunna bifallas utan riksdagens medgivande.

Slutligen har ordinarie småskollärarinnan i Umeå stads skoldistrikt *Gerda Karolina Bergman* i en med yttrande av Umeå stads folkskolestyrelse åtföljd framställning anhållit, att Kungl. Maj:t måtte medgiva henne rätt att för uppflyttning i högre lönegrad såsom småskollärarinna tillgodoräkna sig viss del av den tid, hon tjänstgjort såsom lärarinna i förberedande klasser vid Skara högre flickskola och Umeå elementarläroverk för flickor.

Av handlingarna i ärendet framgår, att Gerda Karolina Bergman från och med läsåret 1913—1914 till och med höstterminen 1919 varit anställd såsom lärarinna i förberedande klasser vid högre flickskolan i Skara, att hon från och med läsåret 1926—1927 till och med läsåret 1930—1931 innehaft likartad anställning vid elementarläroverket för flickor i Umeå, att hennes sammanlagda tjänstgöringstid vid nämnda högre flickskolor — efter frånräknande av tjänstledighetstid under 36 veckor 19 dagar, motsvarande ungefär ett läsår, sålunda omfattat 9 $^1/_2$ år, att hon med utgången av vårterminen 1931 entledigats från flickläroverket i Umeå med anledning av dess förberedande klassers avveckling i samband med genomförandet av den år 1927 beslutade omorganisationen av det högre skolväsendet, samt att hon från och med den 1 juli 1934 innehaft anställning såsom ordinarie småskollärarinna inom Umeå stads skoldistrikt.

Skolöverstyrelsen har i utlåtande den 23 november 1934 anfört i huvudsak följande:

Under det sista år (läsåret 1930—1931), Bergman tjänstgjort i privatläroverks förberedande klasser, nämligen vid Umeå elementarläroverk för flickor, hade hon åtnjutit en avlöning, som, efter frånräknande av 473 kronors arvode för undervisning i välskrivning å ett högre stadium än det förberedande, allenast uppgått till 1,327 kronor. Då hennes avlöning i egenskap av småskollärarinna, frånsett dyrtidstillägg, uppginge till 2,190 kronor 50 öre, åtnjöte hon således i sistnämnda egenskap större avlöningsförmåner än dem hon åtnjutit vid tidpunkten för entledigandet från privatläroverket. Vid sådant förhållande skulle hon enligt ordalydelsen i omförmälda kungörelse icke kunna erhålla sådan lönetursrätt, som avsåges i kun-

görelsen. Emellertid hade den avlöning, hon åtnjutit vid tidpunkten för frånträdandet av lärarbefattningen vid Umeå elementarläroverk för flickor, varit synnerligen starkt reducerad till följd av omständigheter, som helt härrörde sig från avvecklingen av läroverkets förberedande klasser. Den normala avlöningen hade för Bergman under hennes tidigare tjänstgöring vid läroverket varit väsentligen högre och hade läsåret 1928—1929 eller året närmast före lönereduceringens vidtagande, efter frånräknande av 300 kronors arvode för 5 veckotimmars undervisning i välskrivning i skolans elementaravdelning, utgjort 2,900 kronor. Det syntes överstyrelsen billigt, att sistnämnda belopp finge läggas till grund vid en jämförelse mellan avlöningen vid flickläroverket och avlöningen vid småskollärartjänsten. Skillnaden utgjorde 709 kronor 50 öre. Därest Bergman av den tid, hon tjänstgjort vid nämnda båda flickläroverk, finge tillgodoräkna sig så många löneturår utöver tre (nämligen sex och ett halvt), att hon den 1 januari 1935 komme i åtnjutande av ett ålderstillägg till småskollärarinnelönen, skulle ändock hennes lön såsom småskollärarinna med 560 kronor 50 öre understiga den på ovan angivna sätt beräknade summan av hennes kontanta avlöningsförmåner vid Umeå elementarläroverk för flickor.

På grund av vad sålunda anförts har skolöverstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte medgiva, att Gerda Karolina Bergman må för uppflyttning i högre lönegrad såsom småskollärarinna tillgodoräkna sig sex och ett halvt år av den tid, hon tjänstgjort såsom lärarinna i förberedande klasser vid Skara högre flickskola och Umeå elementarläroverk för flickor.

I utlåtande den 15 december 1934 har *statskontoret* framhållit enahanda synpunkt som i ovanberörda utlåtande över den av Ingeborg Laura Barbara Löfgren gjorda framställningen.

I detta sammanhang tillåter jag mig anmäla ytterligare ett ärende, som står i visst sammanhang med de föregående.

Hos Kungl. Maj:t har småskollärarinnan i Arvika stads skoldistrikt *Stina Amalia Lidström* gjort framställning i syfte att få tillgodoräkna sig viss tid, varunder hon tjänstgjort såsom lärarinna vid Arvika elementarskola för flickor, dock icke huvudsakligen i de förberedande klasserna utan i den egentliga högre flickskolan.

Av handlingarna i ärendet framgår, att Stina Amalia Lidström från och med läsåret 1919—1920 till och med läsåret 1930—1931 tjänstgjort som lärarinna vid Arvika elementarskola för flickor, att denna tjänstgöring till och med läsåret 1928—1929 eller under 10 år delvis fullgjorts i de förberedande klasserna samt under de två läsåren 1929—1930 och 1930—1931 i klasser över de förberedande, att hon med utgången av vårterminen 1931 entledigats från flickläroverket på grund av detsammas påbörjade avveckling i samband med genomförandet av den år 1927 beslutade omorganisationen av det högre skolväsendet, samt att Lidström från och med den 1 juli 1934 innehar anställning såsom ordinarie småskollärarinna vid Arvika stads folkskolor.

Skolöverstyrelsen har i utlåtande den 13 november 1934 anfört i huvudsak följande:

I egenskap av lärarinna vid nämnda flickläroverk hade Stina Amalia Lidström vid tidpunkten för entledigandet åtnjutit en årslön — bortsett från dyrtidstillägg — av tillhopa 3,400 kronor, nämligen grundlön 1,200 kronor, tillfällig löneförbättring 1,200 kronor, ålderstillägg 600 kronor och såsom extra tillägg 400 kronor. Såsom ordinarie småskollärarinna i första lönegraden åtnjöte Lidström för närvarande — frånsett dyrtidstillägg — en årlig avlöning av sammanlagt 1,898 kronor. Hennes löneförmåner såsom småskollärarinna understege således med 1,502 kronor summan av hennes kontanta avlöningsförmåner vid tidpunkten för frånträdandet av lärarinnebefattningen vid Arvika elementarskola för flickor.

Av i handlingarna förefintliga uppgifter rörande Lidströms löneförhållanden under den tid, hon tjänstgjort vid ifrågavarande flickskola, framginge emellertid, att Lidström varit anställd vid den egentliga högre flickskolan och icke vid skolans förberedande klasser, ehuru hon till någon del haft sin tjänstgöring förlagd till dessa klasser. På grund härav vore bestämmelserna i kungörelsen den 29 april 1932 (nr 96) icke tillämpliga i förevarande fall och överstyrelsen funne sig förhindrad att tillstyrka bifall till Lidströms framställning för så vitt densamma kunde grunda sig på bestämmelserna i nämnda kungörelse.

Emellertid finge kungörelsen den 29 april 1932 (nr 95) angående rätt för ämneslärarinna vid allmänt läroverk att för lönetur tillgodoräkna sig tjänstgöring vid statsunderstödd enskild läroanstalt ämneslärarinna vid, bland annat, högre flickskola, efter överflyttning till ämneslärarinnetjänst vid allmänt läroverk, under vissa förutsättningar och villkor tillgodoräkna sig av sina tjänstår vid högre flickskola så många lönetursår utöver tre, dock högst tio, att, bortsett från dyrtidstillägg, hennes löneförmåner såsom ämneslärarinna vid allmänt läroverk ej komme att understiga summan av den i gällande författningar stadgade kontanta minimiavlöning och den av statsmedel utgående tillfälliga löneförbättring, hon uppburit vid frånträdandet av sin befattning vid den enskilda skolan.

Med hänsyn till vad överstyrelsen ovan anfört beträffande Lidströms tjänstgöring, hennes entledigande och övriga omständigheter funne sig överstyrelsen böra ifrågasätta, huruvida icke skäl kunde anses föreligga för tillerkännande åt Lidström av sådan lönetursrätt, som avsåges i sistnämnda kungörelse, oaktat hon erhållit anställning vid folkskoleväsendet och icke vid allmänt läroverk, varvid överstyrelsen förutsatte, att riksdagen härtill lämnade sitt bifall.

Därest Lidström sålunda skulle erhålla rätt att av de 12 år, hon varit anställd såsom ämneslärarinna vid Arvika statsunderstödda elementarskola för flickor, tillgodoräkna sig 9 år för uppflyttning i högre lönegrad såsom småskollärarinna, skulle hon i sistnämnda egenskap omedelbart vinna uppflyttning i andra lönegraden och sedermera den 1 januari 1936, med inräknande av då intjänad tjänstetid vid småskola, kunna uppflyttas i tredje lönegraden. Även med tillgodonjutandet av två ålderstillägg, eller 300 kronor, jämte två dylika kommunala tillägg å tillhopa 100 kronor skulle dock hennes avlöningsförmåner såsom småskollärarinna med omkring 700 kronor understiga summan av hennes kontanta avlöningsförmåner vid tidpunkten för entledigandet från lärarinnetjänsten vid flickskolan.

Av överstyrelsen verkställd undersökning hade framgått, att vid högre flickskolor, vilkas avveckling nu kunde förutses, icke funnes lärarinnor av den kategori, att de skulle kunna komma i liknande ställning som Lidström.

Ett bifall till framställningen skulle därför icke komma att medföra några konsekvenser av ekonomisk art för statsverket.

På grund av vad sålunda anförts har skolöverstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte genom proposition till riksdagen föreslå, att riksdagen ville medgiva, att Stina Amalia Lidström måtte äga att för uppflyttning i högre lönegrad såsom småskollärarinna tillgodoräkna sig nio år av den tid, hon tjänstgjort såsom ämneslärarinna vid Arvika elementarskola för flickor.

I utlåtande den 11 februari 1935 har slutligen *statskontoret* icke haft något att erinra mot den av skolöverstyrelsen i ärendet gjorda hemställan.

Departementschefen.

Liksom myndigheterna anser jag det vara rimligt, att vid bestämmandet av lärarinnorna Linders, Löfgrens och Bergmans lönegradsplacering enligt i dessa ärenden åberopad kungörelse man utgår från den lön, varje lärarinna åtnjutit före den lönereducering, hon måst vidkännas under tiden för respektive privatläroverks avveckling. Jag vill sålunda förorda bifall till de nu ifrågavarande framställningarna på sätt skolöverstyrelsen tillstyrkt.

Enahanda skäl, som legat till grund för att ovannämnda lärarinnor ansetts böra beredas en högre lönegradsplacering än som varit möjlig enligt eljest gällande bestämmelser, tala vidare efter mitt förmenande för bifall jämväl till den av lärarinnan Lidström gjorda framställningen. Även i fråga om henne vill jag förty ansluta mig till vad skolöverstyrelsen med instämmande av statskontoret föreslagit.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

dels att nedannämnda småskollärarinnor må äga att — utan hinder av föreskrifterna i kungörelsen den 29 april 1932 (nr 96) om tjänstårsberäkning för småskollärarinnor, som varit anställda vid privatläroverkens förberedande klasser — för uppflyttning i lönegrad tillgodoräkna sig,

småskollärarinnan vid Stockholms stads folkskolor Estrid Gurli Maria Linder tio år av den tid, hon tjänstgjort såsom lärarinna i förberedande klasser vid Brummerska skolan och Sofi Almquists samskola i Stockholm,

småskollärarinnan vid Stockholms stads folkskolor Ingeborg Laura Barbara Löfgren fem år av den tid, hon tjänstgjort såsom lärarinna i förberedande klasser vid Sofi Almquists samskola i Stockholm, samt

småskollärarinnan i Umeå stads skoldistrikt Gerda Karolina Bergman sex och ett halvt år av den tid, hon tjänstgjort såsom lärarinna i förberedande klasser vid Skara högre flickskola och Umeå elementarläroverk för flickor;

dels ock att småskollärarinnan i Arvika stads skoldistrikt Stina Amalia Lidström må äga att — med tillämpning av föreskrifterna i kungörelsen den 29 april 1932 (nr 95) angående rätt för ämneslärarinna vid allmänt läroverk att för lönetur tillgodoräkna sig tjänstgöring vid statsunderstödd enskild läroanstalt — för uppflyttning i lönegrad tillgodoräkna sig nio år av den tid, hon tjänstgjort såsom lärarinna vid Arvika elementarskola för flickor.

6. Rätt att för lönetur tillgodoräkna tjänstgöring såsom icke-ordinarie lärarinna vid landstingsseminarium.

Jämlikt föreskrifterna i kungörelsen den 20 juli 1933 (nr 503) angående avlöningsförmåner för lärarpersonalen vid statens småskoleseminarier m. m. äger ordinarie lärarinna vid nämnda småskoleseminarier rätt att av tidigare fullgjord lärartjänstgöring för erhållande av ålderstillägg tillgodoräkna den tid, vederbörande innehaft ordinarie anställning vid bland annat landstingsseminarium.

I skrivelse den 28 december 1933 har nu skolöverstyrelsen gjort framställning angående ordinarie övningsskollärarinnan vid småskoleseminariet i Skara Ebba Åkerströms lönegradsplacering.

Av handlingarna i ärendet framgår, att Ebba Åkerström, som är född den 26 september 1895, avlagt folkskollärarexamen, att hon därefter med högsta vitsord tjänstgjort dels vid lektor L. A. Cederboms småskoleseminarium i Skara under tiden den 1 juli 1917—den 30 juni 1926 eller under 9 läsår dels ock vid Skaraborgs läns landstings småskoleseminarium i Skara alltsedan den 1 juli 1926, då landstinget övertagit Cederboms seminarium, till den 30 juni 1933, då landstingsseminariet upphörde, eller under 7 läsår, samt att hon från och med den 1 juli 1933 vore ordinarie övningsskollärarinna vid statens småskoleseminarium i Skara.

Skolöverstyrelsen har i sin skrivelse anfört i huvudsak följande:

Vid Cederboms seminarium hade Ebba Åkerström haft en tjänstgöring av 22 veckotimmar eller därutöver, vilket utgjorde full tjänstgöring enligt § 53 mom. 2 i stadgan för landstingsseminarierna (kungörelsen nr 889/1919). Enligt uppgift hade vidare Ebba Åkerström vid landstingsseminariet uppburit avlöning med belopp, som till fullo motsvarat ordinarie övningsskollärarinnas lön i 4:e lönegraden. Formellt sett hade hon dock icke varit ordinarie lärarinna vid landstingsseminariet, vilket torde hava berott därpå, att landstingsseminariet med hänsyn till den redan då aktuella frågan om omorganisation av lärarutbildningen vid småskoleseminarierna under hela sin tillvaro tillerkänts statsbidrag för allenast ett halvt år i sänder.

Ehuru Ebba Åkerström sålunda innehaft anställning med full tjänstgöring vid landstingsseminariet eller vid enskilt seminarium, som fyllt samma uppgift som ett landstingsseminarium, under tillhopa 16 år, därvid hon sammanlagt haft tjänstledighet för sjukdom eller enskilda angelägenheter under

allenast 6 månader 25 dagar, syntes överstyrelsen på grund av de i kungörelsen den 20 juli 1933 (nr 503) givna bestämmelserna i fråga om ålderstilllägg förhindrad att för lönetur tillgodoräkna henne den sålunda fullgjorda tjänstgöringen. Enligt åsyftade bestämmelser kunde nämligen för erhållande av ålderstillägg tillgodoräknas — beträffande tjänstgöring vid småskoleseminarier — allenast tjänstgöring som ordinarie lärare vid landstingsseminarium.

Emellertid ansåge överstyrelsen starka billighetsskäl föreligga för att Ebba Åkerström måtte medgivas rätt att för lönetur tillgodoräknas ej endast den tid, hon varit anställd vid landstingsseminariet utan även den tid, hon innehaft befattning vid Cederboms enskilda småskoleseminarium.

Slutligen ville överstyrelsen jämväl erinra därom, att Kungl. Maj:t i proposition nr 163 till 1933 års riksdag angående vissa anslag till folk- och småskoleseminarierna m. m. föreslagit riksdagen, att bland andra Ebba Åkerström skulle under budgetåret 1933/1934, därest hon icke erhölle ordinarie befattning, få uppföras å övergångsstat, därvid avlöningen skulle utgå med samma belopp, som tillkomme henne vid nedläggandet av landstingsseminariet i Skara, samt att riksdagen biträtt denna framställning.

På grund av vad sålunda anförts har skolöverstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte *dels* förklara Ebba Åkerström berättigad att för uppflyttning i högre lönegrad tillgodoräkna sig den tjänstgöring, hon fullgjort under läsåren 1917—1926 vid L. A. Cederboms småskoleseminarium i Skara samt under läsåren 1926—1933 vid Skaraborgs läns landstingsseminarium i Skara, *dels ock* uppdraga åt överstyrelsen att företaga frågan om Åkerströms uppflyttning i högre lönegrad till vederbörlig prövning.

I utlåtande den 21 april 1934 har *statskontoret* anfört bland annat:

Även enligt statskontorets mening talade i detta fall vissa skäl för att Ebba Åkerström borde erhålla en något förmånligare ställning i löneturshänseende än som med tillämpning av gällande bestämmelser varit möjligt. Med erinran, att Kungl. Maj:t och riksdagen medgivit Ebba Åkerström rätt att under budgetåret 1933/1934 bliva överförd å övergångsstat, därest hon vid landstingsseminariets nedläggande icke erhållit ordinarie befattning i statens eller kommunens tjänst, och sålunda i nämnda hänseende låtit henne intaga samma ställning, som om hon varit ordinarie lärarinna vid landstingsseminariet, ville statskontoret icke motsätta sig att hon i avseende å löneturs rätt finge tillgodoräkna sin tjänstgöring vid landstingsseminariet efter samma grunder, som om hon innehaft ordinarie lärarinneanställning vid seminariet.

Beträffande framställningen i vad den avsåge tjänstgöringen vid Cederboms seminarium måste statskontoret däremot — särskilt med hänsyn till konsekvenserna — uttala tvekan, enär ett bifall till framställningen i denna del skulle vara ägnat att framkalla krav på enahanda förmån från andra befattningshavare, som tidigare fullgjort tjänstgöring vid liknande seminarier.

Statskontoret funne sig därför böra biträda förevarande framställning endast i vad den avsåge Åkerströms tjänstgöring vid Skaraborgs läns landstingsseminarium.

Emellertid vore för ett tillmötesgående av framställningen även i denna begränsade utsträckning riksdagens medgivande erforderligt.

Allmänna civilförvaltningens lönenämnd har i utlåtande den 24 maj 1934 ansett sig böra biträda statskontorets i ärendet avgivna utlåtande.

Departementschefen.

Såsom myndigheterna erinrat, medgåvo statsmakterna år 1933 Ebba Åkerström rätt att under budgetåret 1933/1934 bliva överförd å övergångsstat, därest hon vid det dåvarande landstingsseminariets i Skara nedläggande icke erhållit ordinarie befattning i statens eller kommunens tjänst. Hon tillerkändes därigenom rätt att under nämnda budgetår intaga samma ställning som om hon varit ordinarie lärarinna vid seminariet.

Samma skäl, som föranlett statsmakternas berörda beslut, synas mig tala för ett bifall till den nu föreliggande framställningen, dock endast i vad den avser hennes tjänstgöring vid landstingsseminariet. Jag ansluter mig sålunda till vad statskontoret med instämmande av lönenämnden föreslagit. Med hänsyn till gällande författningsbestämmelser torde emellertid riksdagens medgivande böra inhämtas.

Jag hemställer förty, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att ordinarie övningsskollärarinnan vid småskoleseminariet i Skara Ebba Åkerström må — utan hinder av bestämmelserna i kungörelsen den 20 juli 1933 (nr 503) angående avlöningsförmåner för lärarpersonalen vid statens småskoleseminarier m. m. — äga att för uppflyttning i högre lönegrad tillgodoräkna sig den tjänstgöring, hon under läsåren 1926—1933 fullgjort vid Skaraborgs läns landstingsseminarium i Skara.

Vad föredragande departementschefen i de under punkterna 1—6 här ovan upptagna ärenden hemställt behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, på tillstyrkan av statsrådets övriga ledamöter, bifalla och förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Johannes Dillner.

Stockholm 1935, Ivar Hæggströms Boktryckeri A. B.
350495